

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

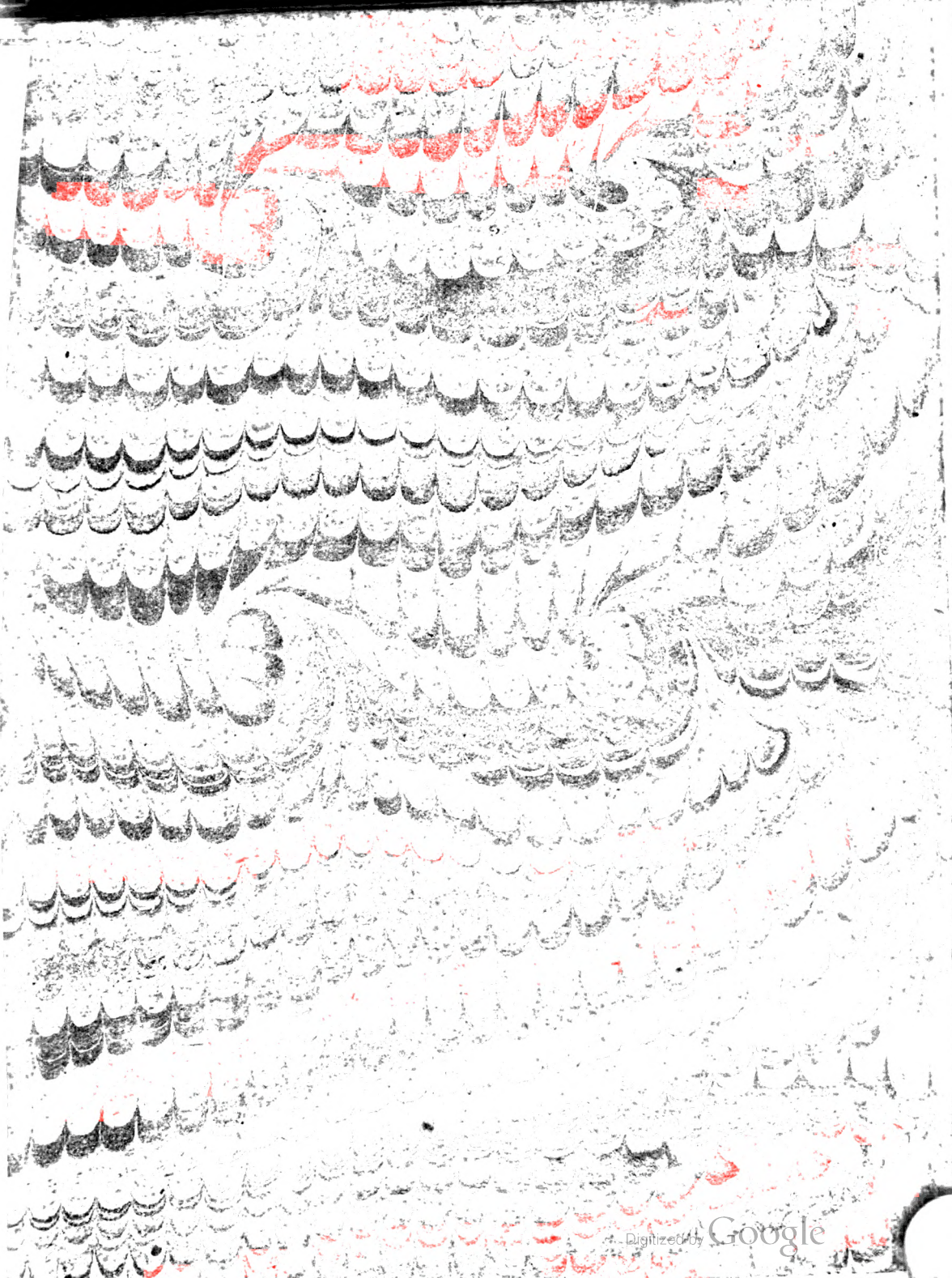
Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

E 1024.

Thomasius

Jur. is. 40
59

4 Jur. is. 59

<36624180590013

<36624180590013

Bayer. Staatsbibliothek

Digitized by **Google**

Ec. 1. 1. 24.

CHRISTIANI THOMASII,

Jcti,

POTENTISS. REG. PRUSS. CONSIL. INTIMI,

ACAD. FRIDERICIANÆ DIRECTORIS ET FAC.

JVRID. ORDIN.

DELINEATIO

HISTORIÆ JVRIS

ROMANI

ET

GERMANICI,

RECENSUIT. OPVSCVLVM,

PRÆFATIONEM DE ACQVIRENDA NOTITIA JV-

RISPRVDENTIÆ LITERARIA PRÆMISIT,

BREVEM HISTORIÆ JVRIS

CANONICI, FEVDALIS

ET

PVBLICI DELINEATIONEM

ADDIDIT,

ET INDICEM SVBIVNXIT,

ERDOLPH CHRISTOPH. HENRIE,

PHILOSOPHIÆ ET J.V.D. NEC NON INSTITVTIONVM IMPERIALIVM

IN ACADEMIA ERFVRTENSI PROFESSOR PVBLICVS

ORDINARIVS.

ERFORDIÆ,

SVMP TIBVS JOANNIS ANDREÆ LORBERI,

ACADEMIÆ SCHEDIASMATOPOLÆ, MDCCL.

STADT- UND LANDESKUNDE
VON
MÜNCHEN
VON
JOHANNES
MAYER
LEHRER AN DER UNIVERSITÄT
MÜNCHEN
MÜNCHEN
1898

LEHRBUCH
FÜR
DIE
HÖHEREN
LEHRANSTALTEN
UND
FÜR
SELBSTBILDENDE
MENSCHEN
MÜNCHEN
1898

VERLAG
VON
J. F. G. SCHUBERT
MÜNCHEN
1898

ALLE RECHTE
RESERVIERT
MÜNCHEN
1898

DRUCK
VON
J. F. G. SCHUBERT
MÜNCHEN
1898

**ILLVSTRI AC EXCELLENTIS-
SIMO DOMINO,
D O M I N O
IOANNI MICHAELI
ROTERMVNDT,**

Jcto.

**EMINENTISSIMI AC CELSISSIMI PRINCIPIS ELECTO-
RIS MOGVNTINI CONSILIARIO REGIMINIS PRIMARIO,
CIVITATIS ERFORDIENSIS PRÆTORI, ILLVSTRISSIMI
S. R. I. COMITIS DE GLEICHEN ET HATZFELD CAN-
CELLARIÆ BLANCKENHAINENSIS DIRECTORI, NEC
NON IN ANTIQVISSIMA ERFORDIENSI ACADEMIA
DECRETALIVM PROFESSORI PVBLICO
ORDINARIO,**

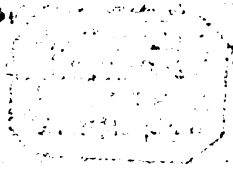
**MÆCENATI SVO INDVLGENTIS-
SIMO.**

THE NATIONAL ARCHIVES
COLLECTION
OF
THE
NATIONAL ARCHIVES
SERIES

1900
1901
1902
1903
1904
1905
1906
1907
1908
1909
1910
1911
1912
1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025

THE NATIONAL ARCHIVES
SERIES

ILLVSTRIS AC EXCEL- LENTISSIME DOMINE!

rior singulis temporibus illo-
rum virorum seges fuit, qui
non minorem ex felici civita-
tis administratione, quam ex
literarum studiis laudem retu-
lerunt, ex quo factum, ut literarum studiis a
nonnullis nota fuerit inusta, illa ita comparata
esse, ut homines ad rempublicam administran-
dam

dam inidoneos reddant. Quam incongruum
vero horum sit iudicium, illi optime perspiciunt,
qui hominum potius vitio, qui ita se literis ab-
diderunt, ut nihil ex his neque ad communem
fructum neque in lucem publicam proferre ido-
nei iudicentur, hoc adscribunt. Ipsa quoque
experientia, optima rerum Magistra nobis exhi-
bet viros, non minorem ex felici civitatis admi-
nistratione, quam ex literarum studiis laudem
adeptos. Quorum si quis a me exemplum po-
tat, nullum illustrius mihi succurreret, præter
**TE VIRVM ILLVSTREM AC EXCEL-
LENTISSIMVM**, indubitatissimo docu-
mento docentem, reipublicæ administrandæ
artem, cum summa literarum doctrina optime
consistere posse, cum auspiciatissimo connubio
summam prudentiam civilem, cum exquisitis-
sima eruditione coniunxeris, atque in utraque
parte, illud, quod maximum est, consecutus fue-
ris. Quid mirum igitur, si virtus, doctrina, ani-
mi præstantia, ac rerum gestarum fama, omne
honorum genus **EXCELLENTISSIMO
NOMINI TVO** pepererunt, tantæque factæ
sint

fint laudes TVAE, ut nullius indigeant præconio. Quare utut, hæc perpendens, me potius referam, inter harum prærogativarum admiratores, quam præcones, demisse tamen fateor, admirationem illarum iam dudum effecisse, ut nihil magis in votis habuerim, quam ut, quo propius illas intueri queam, accessus mihi pateret, hinc a me impetrare non potui, quin conciliatorem mihi assumerem libellum hunc, quo duce maiore fiducia, ad TE mihi facilem redde-
re possim accessum, submissamque animi devotionem coram demonstrandi, occasionem nanciscar. Ut igitur illum serena fronte accipias, nec ægre feras, quod **ILLVSTRE AC EXCELLENTISSIMVM NOMEN TVVM** illi præposuerim, a summa, quæ cum **ILLVSTRI DIGNITATE TVA** iuncta est humanitate, submissis precibus expeto, simulque spero, fore ut illo paratio in clientum **TVORVM** numerum, me benevole recipere haut dedigneris. Huius voti si compos factus ero, vota pro **TVA** quæ cum communi totius reipublicæ nostræ salute arctissimo vinculo cohæret, salute,
nun-

nuncupare numquam desistam, ut Divinum Numen TE VIRVM ILLVSTREM AC EXCELLENTISSIMVM, publico bono natum, ad Nestoreos annos reipublicæ nostræ conservare, omniaque TVA consilia ad communem salutem semper spectantia, felicissimo eventu coronare, omnique felicitatis genere TE TV-AMQVE SPLENDIDAM GENTEM beare clementissime velit. Ita vocet

ILLVSTRIS AC EXCELLEN-
TISSIMI NOMINIS TVI

*Dabam Erfordiae Cal. Sept.
MDCCXLIX.*

cultor devotissimus

D. Rudolph. Christoph. Henne.

L. B. S. P. D.

D. RUDOLPH. CHRISTOPH. HENNE.

§. I.

Cum novam, pulcherrimi Thomasi opusculi, quod Historia Juris inscribitur, editionem curandi, provincia mihi fuerit demandata, a me impetrare non potui, quin hac occasione utens, succinctam commentationem de acquirenda Historia literaria Jurisprudentiæ in gratiam illorum, qui ad Juris artem excolendam, animum induxerunt, præfationis loco præmittam, hasque huic instituto leges ponam, ut præmissis prius potissimis culturam hujus studii suadentibus argumentis, subsidia ad acquirendam Historiæ literariæ Jurisprudentiæ notitiam, pertinentia, in medium præferam.

§. II.

Maximos ex hac Historiæ literariæ Jurisprudentiæ cognitione capi posse fructus, nemo erit, qui in dubium vocare velit, experientia siquidem edocti sumus illius culturam singulis Jurisprudentiæ partibus maximo fuisse incremento, ex eo enim tempore, quo illa diligentius coli cepit, multæ te-
b
nebræ,

PRÆFATIO.

nebræ, præjudicatæ opinionones, auctoritates aliaque ignorantie monstra æterno mulctata sunt exilio, contra vero si respiciamus tempora, quibus sepultra jacuit hæc præclara scientia, non possumus non, quin rideamus insulsam Glossatorum utriusque Juris interpretationem, legum in falsum sensum, detorsionem, summaque imis miscentem confusionem, quæ omnia neutiquam defectui ingenii, judicii vel diligentie illorum adscribenda sunt, sed potius quod cultura Historiæ omnis & in specie etiam literariæ vili floccique ab illis fuerit habita, ac tunc temporis seculi vitio plane non fuerit exulta. Ex quo autem seculo 16. primordia capiente, humaniores literæ cum Jurisprudencia sororio vinculo fuerunt copulatæ, alia plane facies Jurisprudentiæ apparet, dum ex latericia aurea facta, ac ad pristinam dignitatem restituta fuit.

§. III.

Hiscæ in genere consideratis, ad specialia argumenta, utilitatem Historiæ literariæ indicantia progredimur, quorum agmen ducit, notitia librorum, quam pandit & aperit illa, ex penu, quam suppeditat, largissima, simulque notas characteristicas suppeditat, ex quibus dijudicari potest, quinam libri sint bonæ vel malæ notæ, quinam viam compendiariam monstrant, & qui in avia & devia deducant, verum quidem est propriam meditationem, uti in acquirenda omnis generis eruditione, ita etiam in juris arte excolenda omne punctum ferre, sed quis est, qui non animadvertat, meditationes, juveni, amplificari, augeri & confirmari, si quid alii hac de re senserint, dixerint & statuerint, simul in mentem revocemus, ac genuina judicii lance perpendamus, quomodo vero hoc fieri

PRAEFATIO.

ri poterit, si quidnam de hoc vel illo argumento juris, literarum monumentis consignatum sit, sciamus cum ignarissimis? Eodem modo etiam res se habet, cum viva Doctorum institutione, utpote quæ maximo etiam vergit tyronibus emolumento, ipsisque viam pandit & rationem libros in succum, ut ajunt, & sanguinem convertendi, adeoque neutiquam seponenda, sed potius cum lectione librorum simul tractanda venit, utpote per quam eo magis confirmatur & amplificatur illud quod viva institutione traditum fuit, simulque præjudicio auctoritatis, quod sæpe hanc institutionem comitatur, obex ponitur. Præterea trito circumfertur adagio; oculi plus vident quam oculus, adeo, ut nemo Doctorum tantæ perspicaciæ umquam fuerit, ut ea omnia, quæcunque alii de hoc vel illo juris argumento commentati sunt, docendo exhaurire, vel propria meditatione comprehendere potuerit, eo enim unius hominis intellectus valde limitatus numquam penetrare potest, quorsum plurium per diversa secula viventium perspicacia pervenit. Sæpius quoque novam veritatem ex tenebris detexisse, videmur, alia edocti librorum evolutione.

§. IV.

Secundum argumentum, quo utimur ad stabiliendam utilitatem Historiæ Jurisprudentiæ literariæ in eo consistit, quod eadem modum & rationem ostendat, rectam ac compendiarum viam ad abdita juris artis perveniendi, dum docet, quænam propædæmatum loco habeantur, & antequam quis immenso juris pelago se committere cum fructu possit, præmittenda sint, *Okum enim & operam in Jurisprudentiæ studio*

PREFATIO.

diu is perdit, qui Historiæ Juris & antiquitatum Romanarum imperitus, ad recondita hujus juris mysteria præpostera festinatione avolat, non magis siquidem ad domum, quæ ætatem ferat, exstruendam fundamentis opus est, quam his subsidiis ad solidam Juris Romani eruditionem comparandam. Quo ordine singulæ quoque Jurisprudentiæ partes ab illarum cultore pertractari debeant, ipsum commonefacit, docetque quid primo, secundo vel ulteriori loco stare debeat. Congnatione quidem & naturali vinculo inter se junctæ & copulatæ sunt Jurisprudentiæ partes ad unam omnes, quod tamen non impedit, quo minus altera alteram præsupponat, & hinc altera alteri præmittenda sit, ita e. g. nemo felices in Juris Canonici doctrina progressus faciet, nisi antea Juris Civilis Principiis fuerit tinctus, nemo etiam Juris publici penetralia perscrutari poterit, nisi qui Juris Feudalis & Historiæ Germaniæ noticiam hauserit, quibus non observatis magna eruditionis jactura & mira rerum confusio sequitur. Huc quoque pertinet, quod Historiam Jurisprudentiæ literariam edocti, sciamus, quænam maxime necessaria, quænam minus necessaria, & quænam utilia in singulis Juris partibus habenda sint, nec minus quæ superfluatorum & minus utilium loco haberi debeant, quilibet enim homo officii religione tenetur, ut ea prius studeat assequi, siæ quibus nec ille nec proximus vitam trahere potest, postpositis tantisper iis, quæ commodo, ornamento & jucunditati inserviunt. Sed sæpius hic armulis in alia omnia itur, multi, per omnem vitam insudant variantibus hujus vel illius legis lectionibus, collegii Electoralis originem multis ambagibus indagant, methodum mathe-

PRAEFATIO.

thematicam ubique applicandam esse crepant, tempusque, quod magis necessariis utilioribusque rebus foret infumendum, iusto longius his rebus impendunt, parvam vel nullam utilitatem promittentibus.

§. V.

Tertium, quod in medium producimus argumentum consistunt cautelae, quae nobis suppeditantur ab Historia Juris prudentiae literaria, mediis quibus nobis innotescit, quanam sequenda vel fugienda sint, in immenso juris pelago navigantibus, ut omnia prudentiae & sapientiae regulis accommodentur, quantum veto hujus rei intersit, quilibet, cui ex meliori luto praecordia Titan finxit, perspiciet, sic, e. g., omnes novas veritates, firmissimo licet fundamento nixas, gravissima peperisse odia, & adversarios suis inventoribus conciliasse gravissimos, Historiam intuentes literariam edocemur, Cujacius enim masculam illam juris scientiam ab Alciato revocatam & postliminio restitutam, ulterius amplificaturus, ob doctrinae praestantiam, maximos nactus est adversarios in Francisco Duareno, Francisco Hottomanno, Joanne Roberto & Marzio Gordonio, Pufendorfius libros de Jure naturali & Gentium in lucem publicam edens eadem fata, in Eride Scandica plena manu deprehendenda, expertus est, Thomaeius multis inveteratis opinionibus a se feliciter detectis, & illorum falsitate ad oculum demonstrata, nuntium mittens, adversarios sibi undique conflavit maximos, ex quo prono fluit alveo, nequaquam veritatem alicujus rei dependere ab hominum communi approbatione, vel contradictione falsitatem colligendam. Nec minus hunc in censum referendum est,

PREFATIO.

quod Historiam hanc perlustrantes vitia & pericula quibus varii JCTi expositi fuerunt, animadvertendo, vestigia nos terreat, ut occasiones evitemus, ex quibus illi vitia hæc & pericula contraxerunt, e contra si media quibus hic vel ille JCTorum ad acquirendam solidam doctrinam usus est, contemplerur, his exemplis docemur, ut illius vestigia legamus, ac alienas experientias nobis proprias faciamus. Experientia siquidem toties quoties docuit, homines maxime intellectu & judicio pollentes sapissime sibimet ipsis non sufficere, atque actiones ab illis susceptas sine non potiri, facilius vero se expediunt, si alienam experientiam in subsidium vocantes, prudentes casuum similitiam expectatores agant, ac inde rationes subducant, quid dictu factuque opus sit.

§. VI.

Quantum argumentum constituunt vitæ JCTorum, quas nobis Historia literaria recenset, ex quibus simul innotescit, quænam incrementa & decrementa singulæ juris disciplinæ habuerint, quantumque Jurisprudentia per illos vel emolumentum vel detrimentum ceperit, hæc intuentes monemur, nullius in Magistri verba jurandum esse, sed amicum esse debere Carpzovium, amicum Brunnemannum & Stryckium, magis amicam tamen veritatem, procul esse jussu præjudicio antiquitatis & auctoritatis, dum enim vitas JCTorum contemplanur, originem & occasionem, hujus vel illius sententiæ auctoritatem nactæ detegimus, hac detecta & illius insufficiencia demonstrata facile perit amor cæcus alias ex auctoritate ortus. Præterea perlustrantes vitas JCTorum & animadvertentes, quanti viri ope solidæ Jurisprudentiæ evaserint, ad

PRÆFATIO.

ad æmulationem incitatur, torporque qui nonnullorum Juris cultorum animos occupat, excutitur, ut ad præclaram Jurisprudentiæ decus, majori quam vulgo fieri solet, nisu adspirent. Præterea etiam hoc modo idonei reddimur, ut variorum Jctorum a se invicem dissentientes opiniones contemplantes, judicii lance adhibita, quantum distent æra lupinis dijudicare valeamus, & eclecticum philosophandi, legesque interpretandi & applicandi studium, omnes sectas longo post se relinquere intervallo. Denique etiam inde discimus, non ea tantum e limpidissimo Jurisprudentiæ fonte esse haurienda, quæ inserviunt pani lucrando, vel spartæ consequendæ, sed tot jucunditatis inesse his disciplinis, ut suos cultores acrius incendant, & ad ulteriora etiam, quam quæ vulgus eruditorum in deliciis habere solet, accendant, attentos teneant, & redeundi ad se cupidissimos dimittant.

§. VII.

Agmen argumentorum claudat, quod defessi laboribus, quibus occupari solent, Jurisprudentiam sectantes, animi recreationem ex Historia literaria capiant, dum animus quidem non plane sit otiosus, quod multis vixio cederet, sed modice occupatus manet, severiore tantum attentione exclusa, quo ipso animus vires colligit, & ad novos severioresque labores subeundos alacrior redditur, habet hoc peculiare Historia literaria, ut non tantam virium ingenii contentionem ad sui culturam requirat, quantam ipsa Jurisprudentia, tam judicialis quam interpretatoria, quam consultatoria requirunt, ita tamen est comparata, ut omnes facultates animæ per illam occupari & adhiberi queant, adeo, ut aliquis etiam non
adeo

PREFATIO.

adeo excitari ingenii, non contemnendos tamen in ea progressus facere, & hac ratione ad disciplinas etiam ipsas excitari possit, quod multum ad jucunditatem & utilitatem hujus studii conducit.

§. VIII.

Vti vero Historia literaria Jurisprudentiæ non est Jurisprudentia ipsa, sed vehiculum solummodo ejusdem, ita etiam non omnia opera in illa erit collocanda, ita, ut ad alterum prolabamur extremum, per omnem vitam, nihil reliqui facientes, nisi, ut illam excolamus. Ponamus hominem sexcentas linguas callentem ac omnium admirationem excitantem, disciplinarum vero & artium reliquarum expertem, hunc nemo in eruditorum censum referet, pari modo, in cortice haeret, nuclei parum consecutus, Historiam literariam solam excolens, nimium enim illius studium sufflaminat profectus in Jurisprudentia, aliisque realibus disciplinis, dum ejusmodi homines prompti quidem sunt, in recensendis iis, quae alii dixerunt, scripserunt, & meditati sunt, de propriis vero est altum silentium. Recte hinc rationes subduxit Summe Reverendus Christophorus Augustus Heumannus in Conspectu Reipublicae literariae, cap. I. §. 5. putans, illum qui se totum dat historiae literariae, nullum, ut ipse fundi literarii partem propria aret vitula, similem esse agricolae, qui neglecto suo agro tantummodo investigat nomina reliquarum agrorum, &, quantum quisque messem fecerit, quantumque ceperit laboris sui fructum, curiose cognoscit, ipse vero tempore messis nihil ab agro suo accipit, atque adeo cum sui agri fructus ostendere jubetur, aliorum invadit horrea,

PREFATIO.

rea, dicendus cum Poeta, congesta alieno pauper in arvo. Similem etiam eum dicit peregrinatoribus literariis, qui domum reduces, multa auditu jucunda narrant de literatorum, quos videre ipsis contigit & convenire, faciebus, vestitu, moribus, domibus, uxoribus, liberis, paupertate & divitiis, muneribus, bibliothecis, scriptis, ipsi interea per plurimos excursionis suae vel menses vel annos, ne teruncium quidem adjecerunt, illi eruditionis qualicumque thesauro, quem jam possidebant, cum iter suum literarium ingrediebantur. Adfunt quidem viri multum praestantes eruditione solida, ita, ut diffusissima non minus excellant Historiae literariae cognitione, quales post cineres adhuc veneramus in Vossio, Morhofio & Fabricio, horum tamen exempla caeco impetu sequi, magnam sapit imprudentiam, quis enim est quem fugiat, Herculis caethurnos non esse omnibus pedibus aptos? Admodum pauci etiam deprehenduntur, qui sola hac noticia instructi, sibi met de necessariis vitae subsidiis prospicere possunt. Ex his ergo patebit etiam hac in re justos limites esse ponendos, justumque pretium statuendum, atque in utramque peccari posse partem, Historiam literariam nimirum plane insuper habendo, & justo longius illam sectando, nec minus inde patebit, neutiquam illud a nobis sumtum fuisse, ut illum qui expertus est Historiae literariae Actorum numero plane eliminemus, atque illam absolute, ad acquirendam Juris scientiam vel prudentiam esse necessariam, sed mentem nostram eam esse, illam secundum quid esse necessariam, si quis compendiarum ac expeditissimam viam ingredi ac bonis auspiciis, & non per ambages eo devenire velit demum, quorsum facilius

PREFATIO.

& felicius & sine difficultate, medijs his subsidijs consistere potuisset.

§. IX.

Quod nunc subsidia ad acquirendam Jurisprudentiæ Historiam literariam pertinentia, attinet, mens nostra solam est, illorum hic censum agere, quorum notitia Juris cultoribus ad ponenda felicia in arte sua fundamenta, præcipue spectat, omnis reliquis, instituti nostri ratione, ulteriorem recensitionem non admittente. Cum vero ex §. III. demonstratis, notitia librorum maximum inter hæc subsidia ferat momentum, antea quam ad ulteriorem progrediamur, hujus acquirendæ erit ratio habenda. Hunc in censum referenda: I. Bibliotheca Juris Selecta secundum ordinem literarium disposita, & ad singulas Juris partes directa, accessit Bibliotheca Selectissima Juris Studioforum, quam primum digessit, Burcardus Gotthelf Struvius, emendavit & copiose locupletavit vir illustris Christianus Gottlieb Buder, cujus septima editio 1743. Jenæ prodit. Peculiare hoc habet hæc Bibliotheca, quod libros ad certas classes relatos exhibeat, ita, ut statim compareat, libro novo in vulgus edito, ad quam classem sit referendus, præterea commendat hoc opus ordo, selectus, judicium & luculentia, ac in fine subjuncta Bibliotheca Selectissima Juris Studiofi, viam Jurisprudentiæ ingredienti quam maxime inservit, ut sciat, quos in quavis parte sequi debeat optime notæ libros. II. huc spectat: Martini Lipenii Bibliotheca realis Juridica, quam post Friderici Gottliebii Struvii V. C. curas recensuit, innumeros errores sustulit, ultra dimidiatam partem optimis libris, & Dissertationibus fere omnibus auxit,

P R A E F A T I O .

auxit, & accuratum Scriptorum Indicem adjecit vir Celeberrimus Gottlob Augustus Jenichen, Academiae Ludovicianae ornamentum, Lipsiae 1736. Accesserunt deinde Eiusdem opera supplementa, Emendationes & Illustrationes ad Bibliothecam Juridicam Lipenio-Jenichianam, Lipsiae 1743. edita. Hac prerogativa gaudet immortale hoc opus, quod experientibus scire, quae scripta ab hoc vel illo Jure fuerint emissa, aut quis de hoc vel illo argumento scripserit, amplam suppeditet notitiam, singulorumque juris argumentorum scriptores Alphabeti ordine sistat. III. Hanc in classem referenda: Georgii Beyeri de utili & necessaria Autorum juridicorum & juris arti inservientium Notitia, quam 1726. ex iterata & auctiore editione accepimus, ac 1738. Celeberrimus Jenichen & 1748. Celeb. Hommel continuarunt, praecipuum hujus opusculi institutum in eo deprehenditur, quod singularia operum, quae recenset; tradat & in compendio nervum illorum exhibeat. IV. In censum hunc venit: *Auserlesene jedoch vollständige Juristische Bibliothek, worinnen die auserlesensten Werke, Bücher und Academische Abhandlungen, welche von allen Theilen der Rechts-Gelahrtheit, als Natur-Völker, Griechischen, Römischen, Päpstlichen, Peinlichen, Teutschen, Lehn-Staats-Rechten, bis auf diese Zeit zum Vorschein gekommen, mit aufrichtigen Urtheilen, wie auch mit denen hiesigen Orts gebräuchlichen Preisen verfasst von Johann Andreas Hoffmann, beyder Rechten Doctor, Jena 1748. II. Theile.* Autor methodo admodum plana utitur, singula convenienti ordine exhibet, ac magna utitur accurate in iudiciis de libris ferendis.

PRÆFATIO.

§. X.

Præter noticiam librorum, *Historia literaria Jurisprudenz* etiam methodum ostendit, quam Juris cultor in pertractandis singulis partibus adhibere debet, qua in re I, optime meritus est Illustris vir Christianus Gottlieb Buder, qui de ratione ac methodo Studiorum Juris illustrium & præstantissimorum JurisConsultorum selecta opuscula conquisivit, & junctim edidit Jenæ 1724. ex quibus multa salutaria monita prudens Juris cultor haurire potest. II. Huc præclare faciunt Christiani Thomasi *Cautela circa præcognita Jurisprudenz*, Halæ 1710. latine edita & germanica versione donata Halæ 1713. & ex iterata editione 1729. in quibus multa salubriter monet, quæ, ut alta mente reposita habeantur a Juris cultoribus, in votis habendum esset. III. Prudentissimæ quoque admonitiones huc spectantes deprehenduntur in viri Illustris Joannis Jacobi Moseri *Anleitung zu dem Studio Juris junger Standes und anderer Personen*, cujus tertia editio multum auctior Jenæ 1743. prodit. IV. Hoc nomine commendationem meretur: *Vorbereitung zur Rechts-Gelahrtheit, worinnen die Erlernung, Nutzen und Gebrauch derselben so wohl, als anderer hierzu dienenden Wissenschaften, wie auch die besten Bücher angezeigt werden, zum Gebrauch Academischer Læctionum in dreien Theilen entworfen von Philipp Becker, Rinteln 1745.*

§. XI.

Vitas JurisConsultorum magnum quoque momentum trahere in *Historia literaria* §. 6. demonstravimus, inserviunt huic

P R Æ F A T I O .

huic instituto quoad JCros veteres, quibus Jurisprudentiam Romanam in acceptis ferimus, vitæ tripartitæ Juris-Consultorum veterum a Bernardino Rutilio, Joanne Bertrando, & Guilielmo Grotio conscriptæ, a Joanne Christophoro Franckio editæ Halæ Magdeburgicæ 1718. vitas Glossatorum ac illorum Juris-Consultorum qui post restauratum in Italia Jus Justinianicum claruerunt, exhibet Guidi Panzirolli de claris legum Interpretibus tractatus, in quatuor libros divisus, cura D. Christiani Godofredi Hofmanni Lipsiæ 1721. editus. Vitæ JCtorum Germanorum qui saculo 16. claruerunt descripsit Melchior Adami, Heidelbergæ 1620. & ex altera editione Francofurti 1705. Hunc quasi continuavit Hennigius Witte, in Memoriis JCtorum nostri seculi Francofurti 1676. editis, in quibus IV. Decadibus editis, congregavit programmata funebria & orationes in Funeribus habitas. Magnam vero laudem meretur utile institutum Illustris viri Joannis Jacobi Moseri, qui edidit Lexicon derer jetztlebenden Rechts-Gelehrten in und um Teutschland, welche die Rechte öffentlich lehren, oder sich sonst durch Schriften bekant gemacht haben, Züllichau 1738. & ex locupletiore editione ibidem 1739. Idem institutum secutus est V. C. Gottlob August Jenichen in denen unparthenischen Nachrichten von dem Leben und denen Schriften der jetztlebenden Rechts-Gelehrten in Teutschland, nebst Anmerkungen über des Herrn Geheimden Raths Johann Jacob Mosers Lexicon der jetztlebenden Rechts-Gelehrten in Teutschland. Leipzig 1739. Omnium verò

P R A E F A T I O .

antecessorum suorum operam superavit. V. C. Christophorus Weidlich, qui in lucem misit: *Geschichte der jetzlebenden Rechts-Gelehrten in Teutschland, und zum Theil auch auffer demselben, als ein Rechts-Gelehrten Lexicon in Alphabetischer Ordnung. Erster Theil, Merseburg 1748.* cujus continuationem, omnes qui Historiam literariam curæ cordique habent, avide expectant. Omnium autem Juris-Consultorum, qui umquam vixerunt Lexicon molitur V. C. Joannes Fridericus Jugler, qui edita 1741. ad Illustrem de Leyser perscripta epistola, publicam hac de re dedit fidem, quam, ut mox liberatum eat, & ut tam vires animi quam corporis ipsi ad hunc laborem præsto sint, in votis habemus.

§. XII.

Vt autem, quotidianarum fere mutationum, præsentis status & incrementorum Jurisprudentiæ notitia acquiratur, Diariis novissimum hunc statum nunciantibus opus est. Quod institutum ab anno 1734. seq. observarunt Acta Jctorum Wittebergæ 8. partibus in lucem data, & Lipsiæ ab anno 1737-1739. 16. partibus continuata, sub titulo: *des Juristischen Bücher-Saals, tandem vero prodierunt: Aller-neueste Nachrichten von Juristischen Büchern, Akademischen Abhandlungen, Deductionen und Verordnungen großer Herren, Leben der berühmtesten verstorbenen und noch lebenden Rechts-Gelehrten, nebst andern zu der Rechts-Gelehrsamkeit gehörigen Sachen, Franckfurth und Leipzig 1739.* Ex eo tempore hujus Diarii partes

PREFATIO.

tes 54. prodierunt, octo partibus unum volumen cum indice comprehendentibus. Hoc Diarium antecedentibus in eo præstat, quod interrupta serie hoc usque fuerit continuatum, ac jambo plausu exceptum.

§. XIII.

Denique omnem Historiam literariam Jurisprudentiæ in genere complectitur viri quondam Celebrissimi Gottliebii Stollii *Anleitung zur Historie der Juristischen Gelehrtheit* Jenæ, 1745. post fata Autoris a viro Illustri Christiano Gottlieb Buder addita pereruditi præfatione de præcio & usu Deductionum edita. Auctor singularium Juris partium Historiam literariam 7. recenset capitibus, dum capite 1. agit de Jurisprudentia in genere, capite 2., tractat Jurisprudentiam civilem, cap. 3. tradit Juris publici prudentiam, cap. 4. agit de Jurisprudentia feudali, cap. 5. Jurisprudentiam criminalem sistit, capite 6. Canonicam tractat, capite 7. Jurisprudentiam practicam delineat. Opus quod huc usque sui simile non vidit, & Ifagogen in universam Jurisprudentiam hactenus a multis desideratam, sistit, & hinc a Jurium cultoribus diurna nocturnaque manu versandum.

§. XIV.

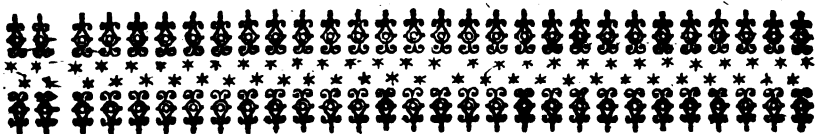
Nunc ad illud venio, quod hanc mihi paginam fecit, est illud opusculum Thomasi, cujus in fronte mentio facta, ac cujus exemplaria huc usque frustra in tabernis librariis fuerunt quaesita, cujus tamen præstantia eminus & cominus se commendavit, dignum censuit olim illud vir Celebrissimus Christianus Godofredus Hofmannus, ut commentationem suam

P R Æ F A T I O .

suam fusiorem de Historia Juris 1718. in lucem missam & 1734. auctius duobus voluminibus editam, ad ductum hujus delineationis susciperet, eamque doctissimis commentariis illustraret. Rogatus itaque ut novam hanc editionem curarem, a me impetrare non potui, quin Historiam illarum Juris partium, quæ adhuc huic delineationi desunt, adderem, ac succinctis thesibus traderem, in quo eandem legem, quam olim Illustris Thomafus quoad Historiæ Juris Romani & Germanici delineationem observavit, mihi posui, libellumque præstationibus Academicis aptiorem reddidi. Indicis quoque huc usque deficientis curam habui, nihilque reliqui feci, quam ut opusculum emendatius edatur. Fruere igitur his Lector benevole, meumque cupide legitum juventuti quæcumque mea opera inserviendi studium æqui bonique consule. Dabam in Academia Erfordiensis Calendis Septembris MDCCXLIX.

CHRIST.

CHRIST. THOMASII, JC.
**DELINEATIO HISTORIÆ
JURIS ROMANI ET
GERMANICI.**

*Accedit in fine accuratior formatio status contro-
versia circa quæstionem de usu moderno Ju-
ris Romani in Germania.*

Verbem Romanam a principio Reges habuere. a) Sub quo statu initio sine lege & jure certo populus Romanus vixit, cum omnia manu a Regibus gubernarentur, & Romulus fere, ut libitum esset, imperitaret. Postea, aucta civitate, Romulus ipse leges quasdam curiatis ad populum tulit. b)

2. Tulerunt & sequentes Reges. Nam Numa religionibus & divino jure maxime populum devinxit, c) repertæque quædam a Tullo & Anco. d) Sed præcipuus Servius Tullius sanctorum legum fuit, quibus etiam Reges obtemperarent. e)

3. Ejectis vero Regibus & pulso Tarquinio, omnes illarum leges Regiarum exoleverunt, & populus incerto iterum ju-

A re,

a) Ad priores 41. paragraphos commentarii loco esse poterunt *libri duo novorum Jurisprudentia Ante-Justiniana.* b) vide præter *Balduini commentationem ad Leges Romuli, Merulam de Legibus Rom. c. 2. seq.* c) de Numæ legibus *Merula c. 5.* d) *Merula c. 7.* ubi & de Tarquinio Prisco. e) *Merula d. 6. 7.* ubi & de Tarquinii Superbi legibus.

re, & consuetudine magis quam lege certa uti cœpit, quod valde turbavit jurisprudentiam Romanam.

4. Variis interea iisque gravibus disidiis inter Patres & plebem ortis, tandem evenit, ut consensu communi tres legati mitterentur in Græciam, ut inde leges describerent ac colligerent.

5. Quibus reversis, Decemviri creati sunt juris communis condendi gratia, qui etiam decem tabulis jus conditum populo publice proposuerunt, idque ad nutum populi emendarunt. Sed cum viderentur adhuc quædam leges deesse: aliæ adhuc duæ tabulæ a Decemviris adjectæ sunt, quæ tamen demum, abrogato iterum Decemviratu, a novis Consulibus vim legis acceperunt, & ita leges XII. Tabularum appellatæ sunt. f)

6. Jam uti evidenter id imperfectionem status Romani vel legislatorum sapit, quod a Græcis leges petierint Romani, ac præterea vel imperitia vel astutia Decemvirorum ex modo, quem in conficiendis legibus duodecim tabularum adhibuerunt, elucet: ita jam diu apud Gellium ff) contra æquitatem legum harum, & non absque ratione disputatum fuit, eaque maxime ex prohibitione conjugiorum inter Patres & plebem apparet.

7. Interim tamen, cum leges XII. Tabularum nihilominus sint fons omnis sequentis juris Romani, & leges sequentes fere pro augmentis earum haberi debeant: non parum impedit studium jurisprudentiæ, quod hodie Legibus XII. Tabularum plane careamus.

8. Pauca erant & breves pro moribus illorum temporum Leges XII. Tabularum, atque tali loquendi genere utentes, quod subsequentiis seculis Romani ipsi, mutato idiomate, vix intelligerent;

9. Pro-

f) Decemvirales leges etiam recenset *Morula de l. s. 8.* ff) Gell. Lib. 20. Noct. Attic. 6. 1.

9. Propter paucitatem vero ac brevitatem mox orta est interpretatio prudentum & disputatio fori, quæ primis temporibus, tacito populi consensu vim juris obtinuit, atque propria parte aliqua non adpellatur, sed communi nomine vocatur jus civile, item media jurisprudentia. At vero & hæc fori disputatio magnam juris incertitudinem introduxit.

10. Uti vero illa legum interpretatio a Patribus vel Patriciis occupabatur: ita & iidem juris dicendi potestatem sibi vindicabant, & populo certas solennesque formulas præscribebant, ne, prout vellet, actiones institueret, quæ appellantur legis actiones.

11. Potissimum vero apud Collegium Pontificum hæc potestas interpretandi & formularum residebat. Legebantur Pontifices olim ex solis Patriciis, & ex his postea constituebatur, quis quoque anno præset privatis interpretando & respondendo de jure.

12. Incertæ erant, variantes & incognitæ populo hæc legis actiones. Inerat iis maxima subtilitas & iniquitas. Nam si litigatores, præeuntibus Jureconsultis in pronunciando vel syllaba deerrassent: formula cecidisse aut causa dicebantur, id est causam perdidisse.

13. Postea cum Cneius Flavius invitis nobilibus Ædilis curulis factus esset, formulas istas evulgavit, & factos in albo proposuit, ut a toto populo quotidie cognosci possent. Unde appellatur Jus civile Flavianum, quamvis Flavius de suo nihil adjecerit.

14. Etsi autem hoc modo non subtilitas, sed saltem incertitudo formularum fuerit sublata: mox tamen ipsa incertitudo rursus introducta, imo aucta fuit, cum hoc factum Flavianum Jureconsulti graviter ferentes novas quasdam agendi formulas excogitaverint, easque certis quibusdam notis, vulgo incognitis, descriperint, donec Sextus Ælius & hæc peculiari libro, qui jus Ælianum appellatur, publicaret.

15. Porro evenit inter istas dissensiones Patrum & plebis, ut & plebs quandoque potestatis legislatoriae partem ad se traheret, potissimum per secessiones, quarum prima in montem sacrum plebs obtinuit Tribunos plebis, qui potestatem habebant, ut, quod ad plebem tulissent, quodque plebs jussisset, id ratum esset, quæ Plebiscita vocata sunt.

16. Secunda secessione in montem Aventinum cum velut in controverso jure esset, tenerentur ne Patres Plebiscitis: Plebs obtinuit lege lata, ut, quod tributim plebs jussisset, populum teneret. Ac postea, cum patres de novo negarent, se populi nomine teneri: nova lege dubium sublatum fuit, ut videlicet Plebiscitis omnes Quirites tenerentur.

17. Denique cum Patriciorum ambitione legi huic iterum esset derogatum: Quintus Hortensius in tertia plebis ad montem Janiculum secessione eam renovavit.

18. Eadem dissensio inter patres & plebem originem dedit, ut Prætor evidenter mala patrum intentione & ad decipiendum plebem crearetur, primum ex Patribus, mox ex plebe, primum unus, mox duo, & successu temporis adhuc plures.

19. Potestas eorum in jure reddendo primum constabat, postea variis modis aucta fuit, in tantum, ut non solum eorum Edicta, quæ in albo proponebant, certam juris speciem constituerent, sed & ut adjuvare, supplere & corrigere iis jus civile liceret.

20. Quo pacto, cum clanculum & insidiosè ipsis indulta fuerit potestas legislativa, jurisprudentia maxime obscura & intricata fuit reddita. Ut taceam, maximam insuper confusionem ex frequenti mutatione edictorum Prætoriorum valde impediatur, quod Chronologiam actionum a Prætoribus inventarum non habeamus.

21. Uti & illud inter desiderata jurisprudentiæ referendum est, quod distinctio officii Prætoris ab officio judicis pedaneæ

danei juri novo Justiniano incognita, & defectus accuratæ descriptionis processus antiqui judiciarii Romani, difficilem reddat intellectum jurisprudentiæ Romanæ.

22. Eodem tempore, quo Prætor creatus fuit, etiam Fideles Currules simili plebis deceptione in odium ejus constituti sunt, quorum primitus cura in suspicionem ludorum publicorum consistebat, postea illo prætextu facile aucta fuit, ut & viarum & venditionum publicarum curam gererent, atque eo nomine Edicta proponerent, quæ similiter vim legis habuerunt, etsi per ea non semper utilitatem publicam, sed magis, ut plebs multis litibus involveretur, intenderint.

23. Referuntur quidem communiter Sæta inter augmenta Legis XII. Tabularum: sed verius est, Senatam, tempore liberæ Reipublicæ, potestatem g) Legis condendæ non habuisse.

24. Id potius memorandum, quod post leges duodecim tabularum variæ subinde, à populo latæ sint leges, sive iis ansam daret insufficiens legis XII Tabularum, sive etiam dissensus inter Patres & plebem, sive alia causa. Modum ferendi leges exposuerunt Antonius Augustinus h) & Paulus Merula, i) qui & in singulas earum k) præter Franciscum Hötomanum l) commentati sunt, sed breviter: ad quasdam fufius alii. m)

25. Interim evidens est, propter tot variantes leges, plebiscita, edicta, necessario etiam multiplicatum fuisse dissensum Jurisconsultorum in explicatione eorundem, & per hunc autem fuisse juris incertitudinem.

26. Obtinebant ista, quæ hætenus recensuimus, si libera

A 3

ra

g) Plura huc pertinentia vide ap. *Beyerum ad tit. de O. I. §. 192-197.* h) *Libro de Legibus & Scitis.* i) *De & de Legibus Romanis.* k) *Augustinus secundum ordinem alphabeticum; Merula secundum capita certa. c. ult. libri de LL. Romanis.* l) *Etiam secundum ordinem alphabeticum.* m) quos recenset *Goswredus in Bibliotheca.*

ra republica. Unde Cicero n) primum consilium dabat componendi systematis juris, ac de eo librum promiserat, quem citat Gellius: o) & si juri Canonico p) credimus, idem tentaverat Pompejus. Præterea & inter Julii Cæsaris primas ac præcipuas curas fuit emendatio horum defectuum per novum systema, nisi mors violenta cum maximo jurisprudentiæ damno eam prævenisset.

27. Post varias demum Cinnæ, Sullæ, Marii factiones ac triumviratum duplicem, Crassi, Pompeji, Cæsaris & Augusti, Lepidi & Antonii, q) tandem imperio lege Regia r) ad solum Augustum translato, necesse fuit, aliam etiam faciem legum & jurisprudentiæ fieri.

28 Inter initia Principatus quidem leges adhuc complures a populo, veteri ritu, Augusto autore, latas deprehendere licet, unde tot leges Juliæ, non omnes a Julio Cæsare, sed & multæ sub Augusto latæ.

29. Sed veteris libertatis veluti umbra ac simulacrum quoddam ab Augusto relictum, a Tiberio ademptum fuit, comitiis sub eo e campo Martio ad patres translatis.

30. Inde ergo Principes, quæ de jure privato constituturi essent, orationibus in senatu prius complectebantur, de his censendi arbitrio senatui quasi relicto, eas deinde orationes SCtum sequebatur. Inde tot SCta ad Marcum Imperatorem usque, quæ collegit Antonius Augustinus.

31. De modo habendi SCta multa ex epistola Varronis refert Gellius. SCta fiebant vel per discessionem, vel per singulorum sententias exquisitas. s)

32. JCtorum quoque autoritas sub Augusto crevit, in tantum, ut non amplius privata, sed ex Principis autoritate publi-

n) de Orat. l. 1. c. 43. o) l. 1. c. 28. p) can. alt. dist. 7. q) Ap-
 pianus. Dio Cassus. Histoire des Triumvirats. r) Beyer de O. J.
 n. 122. seqq. s) Ex Varrone Gellius l. 14. c. 7. conf. l. 3. c. 18. Divi-
 sionem hanc latius defendit D. Beyer. ad tit. de O. J. n. 110, 117.

publice responderent, & scripto quidem, non viva voce. Non tamen licebat id omnibus, sed quibus a Cæsaribus jus respondendi datum esset.

33. Atque hæc potestas Jctis data, & necessitas iudicibus imposita, ut ne a responsis Jctorum recederent, etsi Augusti principatum stabiliverit: maximum tamen damnum dedit jurisprudentiæ.

24. Effecit enim ista potestas respondendi, per beneficium indulta, sectas, Sectæ incertitudinem juris auxerunt. Huic incertitudini, & his dissensionibus non in tempore obviam iverunt Imperatores.

35. Quin potius hæc sectæ maxime sub Imperatoribus florere & augmenta capere cœperunt. Uti enim ipsorum Jctorum ordinem & successionem post Eberlinum t) in summa exhibuit Jacobus Gothofredus, u) ita sub Augusto Antistius Labeo & Attejus Capito (ille vir incorruptæ libertatis, ac præter juris studium reliquarum bonarum artium haud expertus, propriumque ingenium ad decidendas juris controversias afferens, neque cœca sequela aliorum tradita approbans; hic vero divini humanique juris peritissimus, cæterum tamen nimis Augusti adulator, & promiscua traditorum custodia magis ingenio alieno sapiens, quam suo) potissima capita sectarum fuisse memorantur, quæ tamen ab horum discipulis demum, ut fieri solet, nomina sortitæ sunt. Unde Proculianorum & Pegasianorum, qui Labeoni; Sabinianorum & Cassianorum, qui Capitoni x) adhærebant, &c. frequens mentio in corpore juris.

36. Intendit equidem Hadrianus Imperator incertitudinem juris, potissimum eam, quæ ex edictis Prætorum diversis orta erat, confectioe Edicti perpetui tollere, qua in re opera Salvii Juliani usus est: sed non fuit ista intentio sufficiens ad naevos memoratos tollendos.

37. Nam

t) de O. J. c. 34. seq. u) Man. jur. c. 7. x) Gothofr. Man. jur. p. 17.

37. Nam & Julianus ad ejusmodi negotium non par fuisse videtur, & methodus Edicti, & repetitio actionum non magni amplius usus, parum prudentiæ arguit.

38. Cum vero potestas legislativa sit potissimum regale majestatis: & ipsi Imperatores Romani leges novas condiderunt, initio quidem majestatem dissimulantes per modum SCtorum, deinde fere a temporibus Hadriani directo, quæ constitutiones Principum appellantur. Quæ tamen & ipsæ constitutiones incertum jus magis augebant, cum plerumque successoris leges & constitutiones mutaret.

39. Fuerunt autem Imperatores Romani partim gentiles, partim Christiani. Gentilium constitutiones dispersas collegerunt duobus codicibus Hermogenes & Gregorius, quorum tamen vix minima restant frustula.

40. Christianorum Imperatorum constitutiones ad sua tempora usque collegit Theodosius junior. Reliquorum Imperatorum ad Justinianum usque constitutiones sub titulo legum Novellarum collectæ sunt. Codicem Theodosianum eruditissimis notis & commentario illustravit immortale Jurisprudentiæ decus, Jacobus Gothofredus, simul vero plurimos novos, quibus idem laboravit, detexit.

41. Hos inter crassissimus est, quod, cum sentiret Theodosius incertitudinem juris, ex autoritate responsorum ortam, hanc eo remedio tollere laboraverit, ut certorum saltem Jctorum scripta jusserit valere in judiciis, & in allegatione eorundem plures prævalere paucioribus, ex paribus illos, inter quos esset Papinianus; inter pares denique absque Papiniano iudicis arbitrio locum esse. Hoc pacto enim necessario longe major juris incertitudo fuit introducta.

42. Sic igitur comparata erat Jurisprudencia Romana: his nævis laborabat, gravibus sane & multis, cum ad eam emendandam animum applicaret Justinianus, y) princeps utique

y) Circa ea, quæ hic & in sequentibus paragraphis de nævis Juris Justiniani

utique non plane analphabetus, ut a plurimis habetur, ex Suidæ loco, Justinum cum Justiniano verò similiter confundentis, z) sed tamen nec vere eruditus & prudens, sed superstitiosus, metaphysicus & eruditione scholastica leviter tinctus, ac Theodoræ uxori, foeminae vitiosissimæ, nimis obnoxius. a)

43. Qui ad emendationem hanc adhibuit pariter viros, pro genio illius seculi revera insufficientes, quorum caput erat Tribonianus, homo & vanissimus, & avarissimus, & minime omnium eruditus. b)

44. Sub hujus itaque directione anno 528. Idibus Febr. a viris decem Codex Justinianus prior fuit confectus, c) qui tamen interiit, ut adeo fufius de eo judicare nequeamus. Interim fraudes & ineptias a compilatoribus Codicis Justiniani intuitu Codicis Theodosiani commissas recenset Jacobus Gothofredus, d) ex quo intelligi poterit, quantum licentiæ sibi sumserit, intuitu codicis Gregoriani & Hermogeniani.

45. Hinc viris septendecim compositio Pandectarum commendata 15. Decembris anno 530. quibus mandavit Imperator, ut, quæ usum haberent, colligerent ex veterum Jctorum scriptis, contraria vero omitterent, vel ad novi juris rationem conformarent, retento tamen Jcti nomine, unde lex desumpta; uno verbo, ita se gererent, ne antinomia vel tautologia compareret in Pandectis. e)

46. Uti vero quod tautologias attinet, id minime præstitum est, cum longam tautologiarum seriem collegerint Guido Pancirollus, Pardulphus Pratejus & Petrus Müllerus: f) ita & quoad evitandas antinomias id ab ipsis observa-

B

tu

dicuntur, confer *præfationem ad libros de novis Jurisprudentia Anto-Justiniana*- z) *Præconita juris Hoppiana c. 2. §. 2. Dissert D. Beyer ad tit. de O. l. n. 6. seq.* a) *D. Beyer d. l. n. 10.* b) *D. Beyer ad l. n. 11. seq.* c) *Const. Hac qua, in fine de V. l. B.* d) *in proleg. ad Cod. Theod. c. 4. p. 101.* e) *Const. DEO autore. de conceptione Digestorum.* f) *Primus in Thesauræ Variarum Lectionum; Secundus de Jurisprudentia media; Tertius intr. de studio juris.*

ta fuisse impossibile, vel inde apparet, si quis saltem confideret & modum excerptendi ex tot diversis, iisque dissentientibus Jctis, & multitudinem operariorum ad hæc excerpta adhibitorum, etiamsi ii fuissent viri eruditissimi.

47. Interpolarunt etiam sententias veterum Jctorum parum erudite, & cum summa confusione jurisprudentiæ, unde Wissenbachio integer libellus emblematum Tribonianus natus. Etsi enim Tribonianismo hoc non fuerit crimen commissum, cum Imperator potestatem hæc compilatoribus dederit: g) imprudenter tamen factum, quod emblemata hæc non fuerint signo aliquo notata, sed ipsis Jctis, præpositione propriorum nominum, adscripta.

48. Porro quod antinomias attinet, etsi multi fudent ac sudaverint in iis conciliandis, h) ac omnia potius Jcto esse tenenda adhuc hodie asserant Jcti eximii quidam, quam ut concedatur, dari antinomias; revera tamen dari eas, ostenderunt Antonius Matthæi, Wissenbachius, alii: & quilibet regulis bonæ interpretationis instructus quotidie deprehendet, adhuc plures dari, quam hæcenus notatæ sunt.

49. Ac facile demonstrari potest, hypothesein de multitudine antinomiarum, esse convenientiorem veræ Juris Theoriæ, ac longe utiliore in praxi, quam alteram, quæ distinctivæ sententiis quibuscumque excogitatis vult sanare naxum insanabilem.

50. Dividuntur Pandectæ a Justiniano in septem partes: i) a Glossatoribus in Digestum vetus, infortiatum & novum. Editionum ratione Digesta sunt vel volgata, vel Norica vel Florentina. l)

51. Antequam Digesta ederentur, mandavit Justinianus Triboniano, Theophilo & Dorotheo, ut Institutiones componerent, tanquam totius legitimæ scientiæ prima elementa,

g) *Præogn. Hopp. c. 2. §. 9.* h) *D. Beyer d. l. §. 20.* i) *Recensitas in l. 2. §. 1. f. 617. C. de V. T. E.* l) *Præogn. Hopp. §. 15. 16. 17. D. Beyer d. l. n. 27. seq. conf. infra §. 126.*

ta, quæ in quatuor libros divisæ eodem die cum Digestis confirmatæ sunt.

52. Etsi vero sine dubio intentio Justiniani haudquaquam fuerit, ut vel institutiones Pandectis vel hæ Institutionibus derogare debeant, quia ejus intentio fuit, ut nulla in corpore juris remaneret antinomia; interim tamen antinomiarum evidentissimæ exemplum est decisio Justiniani de pictura, m) collata cum sententia Pauli n) in Digestis, ubi regulæ bonæ interpretationis jubent, Institutiones Pandectis, tanquam post has conditas, derogare, o) quamvis nec negandum sit, aliquando Institutiones ex Pandectis esse supplendas, ut patet exemplo doctrinæ de specificatione, p)

53. Uti vero incapacitatem autorum satis arguit, quod non potuerint proprio Marte institutiones conficere, sed ex aliorum institutionibus eas exscribere necesse habuerint, & quod tantilli libelli confectio non uni, sed tribus viris, fuerit mandata; ita & aureus iste, ut vulgo nominatur, libellus pluribus adhuc navis laborat.

54. Præterquam enim quod magnam judicii eclipsin arguat præ Papiniano, Ulpiano, & aliis Jctis eruditissimis, electio Caji, Jcti & remotissimi, & non acutissimi; quis homo ingenuus sine mentis commotione ferre possit omissionem necessariorum & potissimarum doctrinarum juris, recensionem juris antiquati & antiquandi, ineptam methodum non solum generalem titulorum, sed & specialem paragraphorum, inconvenientes ac sæpe ridiculas verborum phaleras, conjunctas cum strenua antiquitatum Romanarum & palpabili prudentiæ Legislatoriæ ignorantia, quoties ad suas constitutiones provocat Justinianus, vel jus vetus abrogat?

55. Non multo prudentior fuit Paraphrastes Institutionum.

B 2

num.

m) §. 34. *Inst. de R. D.* n) l. 23. §. 3. *de R. V.* o) *Dissent Præogn. Hæpp.* c. 2. §. 12. p) §. 25. *Inst. de R. D.*

num Theophilus, de cujus editionibus videndus Jacobus Gothofredus,) q) ut vel ex fabula, quam de Scto Macedoniano tradit, r) appareat.

56. Porro cum incuria Triboniani Collegarum factum fuerit, ut in Pandectis multæ veteris juris reliquæ fuerint relicte, quæ jam per constitutiones Imperatorum, etiam ipsius Justiniani, Codici Justiniano insertas, erant abrogatæ; s) inde ne Pandectæ tanquam posteriores viderentur codici, necesse erat, veterem abrogari, & Codicem repetitæ prælectionis formari. Hæc ergo emendatio Codicis prioris quinque viris commendata, confirmata fuit mense Novembr. 534.

57. Ante hujus Codicis editionem Justinianus etiam alias JCtorum altercationes & dissensiones, quæ vel in Digestis relicte, vel certe per ea non essent definitæ, peculiaribus 50 decisionibus definiverat, quæ etiam Codici repetitæ prælectionis insertæ sunt. De quarum nota characteristica etsi eruditi multa subtiliter disputent: t) non tamen video magnum hujus questionis usum.

58. Ut adeo mirandum sit, JCtos quosdam eruditos u) negasse, quod quinquaginta decisiones derogent Pandectis, quibus tamen ab aliis x) jam abunde fuit satisfactum.

59. Quin imo in hoc Codice repetitæ prælectionis leges legibus refigi & abrogari videas, cum tamen Justinianus Triboniano & collegis ejus mandaverit, ut leges supervacuas seu abrogatas circumducerent ac tollerent. Specimen earum dedit Wissenbachius. y)

60. Vti ergo hoc modo multæ antinomix in Codice etiam repetitæ prælectionis irrepere: ita haud dubie, quoties codex pandectis contradicit, iis derogat.

61. Video

q) *Bibl. jur. p. 72.* r) *ad §. 7. Inst. quod cum eo, qui in al. pot. est, Sc.*
 s) *Wissenb. ad Cod. p. 4.* ubi exempla. *Præcogn. Hopp. c. 22.* ubi etiam exemplum. t) *Præcogn. Hopp. c. 2. §. 39. D. Beyer. d. l. n. 52. seqq.* u) *Frantzkius, Struyium, Ludwellum.* x) *Præcogn. Hopp. d. l. §. 21. seq.* y) *ad Cod. p. 5.*

61. Video equidem ab aliis ²) cautelam adhiberi istam, ut videndum sit, an non Jcti, ex quibus leges Pandectarum, desumptæ sunt, vixerint post Imperatorem, iis in Codice contradicentem, quo pacto horum tanquam posteriorum sententiæ sit præferenda sententiæ Codicis. Sed non video, quo fundamento ea nitatur assertio.

62. Etsi enim Imperatores iudices adstrinxerint, ut sequerentur responsa prudentum: non tamen unquam tantam dederunt Jctis potestatem legislativam, ut etiam possent abrogare constitutiones Imperatorum.

63. Deinde & sententiæ Jctorum & sententiæ Imperatorum jam non valent vi sua, sed ex auctoritate & approbatione Justiniani, qui ideo publicavit codicem repetitæ prælectionis, ut Pandectis derogaret.

64. Denique si ista methodus conciliandi antinomias hoc loco adhibenda esset, præberet etiam usum in conciliandis ipsis pandectarum aut Codicis antinomiis, ut videlicet Jcti aut Imperatoris posterioris sententiæ derogaret sententiæ Jcti aut Imperatoris prioris, quod tamen nemo dixerit.

65. Redeamus ad historiam juris. Laborat hic Codex repetitæ prælectionis plurimis navis jam supra ad Pandectas & Institutiones notatis, puta in sauto modo excerpenti ex rescriptis Imperatorum diversissimis & sæpe sibi contradicentibus, multitudine operariorum, & quidem tali labori imparium, interpolatione Triboniana intuitu veterum legum, &c.

66. Cum ergo neque sic multum proficeret Justinianus, sed incertitudo Juris quotidie augetur, coactus fuit, novis constitutionibus dissensiones & antinomias, tum a prudentioribus detectas, vel etiam in forensibus negotiorum argumentis emergentes, tollere, quæ adeo novellæ

²) in diſt. ad Brunnem. Man. Cod.

dicuntur, ac non simul, sed singulæ diversis temporibus editæ, nec etiã ab ipso Justiniano conjunctim publicatæ, sed postea a Jctis collectæ, aut, barbaro vocis significato, collatæ sunt. Unde collationum nomen acceperunt, de quarum variis interpretationibus ac editionibus videantur post Jacobum Gothofredum præcognita a) & positiones Beyerianæ, b) quæ & de Novellarum numero quædam notabilia suppeditabunt. c)

67. Præterquam vero, quod & in his novellis nulla sit methodus, cum plura diversissima capita sæpe uni constitutioni fuerint inserta, (cui malo voluere obviam ire d) Dionysius Gothofredus, Pardulphus Pratejus & Conradus Rittershusius,) id iterum satis ostendit miseriam emendationis Justinianæ, quod non solum una novella sit alteri contraria, e) adeoque haud dubie posterior priorem abroget, sed & quod sæpe Justinianus abrogaverit jus, quod jam diu desuetudine erat abolitum, & saltem ipsius incuria in pandectas iterum relatum. f)

68. Ut taceam ineptientes prologos & epilogos constitutionum, ac ratiocinia impertinentia, jam a Constantini temporibus, clero ad administrationem Reipublicæ admissio, prudentiam legislatoriam commaculantia, tædiofa itidem verba ac tautologias, valde obscurantes Imperatoris mentem, & crucem figentes interpretibus, quibus si ullæ antecessorum & successorum, certe Justinianæ constitutiones repletæ sunt: g)

69. Visa ita historia juris Justinianei, nunc ulterius videndum, quo fato Germania, quæ nunquam imperio Romano paruit, jure hoc peregrino tot nævis laborante, sed tamen tot encomiis prædicato a Jctis, sit onerata?

70. Nam

a) d. c. 2. §. 28. b) d. l. §. 75. seq. c) §. 96. seq. d) D. Beyer, *ibid.* §. 86. seq. e) Exempla ap. D. Beyer. §. 87. f) e. g. lex Fusia Caninia. Plura exempla suppeditabit *Baldvini Justinianus*. g) ut vel exemplo Nov. 115. & 118. constat.

70. Nam quæ fata juris Justiniani in Oriente fuerint, item quomodo & a quibus Basilica eorumque epitome ac eclogæ, item Paratitia edita fuerint, (de quibus post Gothofredum h) iterum consuli possunt positiones Beyerianæ,) i) ad nos non attinet, cum jus Justinianeum ex Occidente & Italia ad nos traductum sit.

71. Antequam vero fata Juris Justiniani in Occidente consideremus, paucis etiam tradenda est historia legum Germaniæ.

72. Mores Germanorum antiquorum a moribus Romanis fuisse diversissimos, cuilibet patebit, si diligenter scrutetur, quæ Julius Cæsar k) de moribus Germanorum & Gallorum, post hunc vero Cornelius Tacitus sub Trajani temporibus integro libello de moribus Germanorum scripserunt.

73. Atque hic libellus Taciti studiosis juris imprimis commendandus est, quoniam deprehendunt, ex istis antiquis moribus non pauca hodierna capita juris Germanici a jure Justiniano discrepantis derivari posse, v. g. jura hominum priorum, carentiam proportionis inter dotem & donationes propter nuptias, &c.

74. Quamvis vero multi l) in Tacitum commentati sint, quos inter eminent Philippus Cluverus, nullum tamen deprehendi, qui non in multis aberraverit a scopo Taciti. Ergo legendus Tacitus absque commentario, observatis potissimum duobus monitis,

75. Nam Tacitus ubique præ oculis habuit mores Romanorum, ut videlicet ostenderet, quomodo Germani a Romanorum moribus differant; ista enim, in quibus conveniunt, omisit. Ergo fere per totum librum comparativa m) locutione utitur ad mores Romanorum, non absoluta.

76. Dein-

h) in *man. jur.* i) de *O. J. membr. 3. n. 1. ad n. 40.* k) de *Bello Gallico VI. 11. 24.* l) vid *Herzii Biblioth. German. n. 25. seq.* m) ut quando de agricultura loquitur. Vid. *diss. nostr. de homin. progr. Germ. 7.*

76. Deinde Tacitus quidem ubique videtur satis bona fide scripsisse, & multa de moribus Germanorum etiam ipse expertus esse, sed tamen cum Romani non intraverint interiora Germaniæ, multa etiam hausit ex relatione, adeoque ea comparando ad mores Romanorum falso sibi imaginatus est, quippe quæ non cohærent cum moribus aliis, ut quando de otio & bibacitate n) Germanorum parum verosimilia protulit, neque cohærentia cum eorum castitate, venandi & bellandi cupiditate.

77. Paucis: Romani illis quidem temporibus erant gens luxuriosa, alieni cupida, imperium orbis terrarum affectans, cæterum valde morata, commercia cum aliis gentibus exercens, in plures reipublicæ status ac officia & munera divisa, pluribus legibus scriptis gaudens, judiciis solennibus secundum certas formulas utens, &c.

78. Contra Germani erant gens casta ac sobria, paucis contenta, libertatem magis propriam defendere allaborans, quam alienæ inhians, nisi quod excursiones subinde & depredationes populorum, quibus foederibus non erant obstricti, exercerent, cæterum barbara ac simplex, commercia ignorans, agricultura ac pecuaria contenta, æquali libertate gaudens, nisi quod virtus bellica principes secerneret a plebe, experientia & senium instar judicariæ potestatis dirimeret controversias juniorum; apud quam adeo plus valerent boni mores, quam alibi bonæ leges, quæque in dirimendis controversiis solennitates ignoraret, & simplici æquitate uteretur.

79. Ignorabant igitur & Germani litium tam diuturnitates, quam juris ipsius intricatorem & incertitudinem. o) Quare etiam cum sub Augusto Imperatore Quintilius Varus

n) vide *d. dissert. §. 6. seq.* o) de iudiciis antiquorum Germanorum & circa quæ fuerint occupata iudicia, pluribus egit *Conring. pecul. dissert. §. 2. seq.*

rus coepisset in Cheruscis judicia more Romano instituire, mox interemto Varo, tribusque legionibus caesis, praecipue Germani in causarum patronos saevierunt. Aliis oculos, aliis manus amputarunt: unius os sutum, recisa prius lingua, quam in manu tenens barbarus, tandem, inquit, vipera sibilare desiste. p)

80. Postquam vero Romani in exteriora Galliae & Germaniae penetraverunt, ut fieri solet, ut vel victi victorum, vel confines confinium mores assumere soleant, mutati aliquo modo sunt mores Germanorum jam tempore Taciti, q) sed nunquam in tantum mutari potuerunt, aut mutati sunt, ut magna inter Romanos & Germanos potuerit institui comparatio.

81. Et tenaciter adeo Germani morem illum pristinum per aliquot secula retinuerunt, quod legibus non scriptis uterentur, & mores suos carminibus ac carminum versiculis, qui inde Gesetze vocantur, includerent. r)

82. Cum tamen seculo post Christum natum quinto Franci, Burgundiones, Westrogothi, Ostrogothi, Longobardi cultissimas Romani Imperii provincias in Gallis & Italia ut victores incolere inciperent: leges quasdam, sed paucas ac breves, ac ad jura Romanorum non comparandas, scripserunt latina lingua, s) quas post Johannem Basilium Heroldum collegit Fridericus Lindenbrogius in Codice legum antiquarum, simul exhibens leges Francorum, Salicam, Ripuariam, Alemannicas & Bojoaricas. Sed novissime ea nitidius cum aliis Regum Francorum constitutionibus edidit Stephanus Baluzius.

83. Scilicet Carolus Magnus non solum additamenta quaedam ad leges Salicas, Bojoaricas & Longobardicas adje-

C

cit,

p) Florus IV. 12. *Conv. d. l. §. 17.*

q) Tacitus de M. G. v. 6. XV. 5.

XVII. 3. XXIII. 1.

r) *dissert. de morum contentione cum jure scri-*

pto §. 55.

s) *Conring. de Orig. Jur. Germ. §. 2011.*

cit, sed & prorsus novas leges tulit Saxonibus, r) Frisiis & Thuringis, u) imo & in comitiis Francorum varias leges capitulares, tam causas ecclesiasticas quam civiles concernentes, sanxit. x)

84. Patris vestigia pressit Ludovicus Pius, Collegunt ista capitularia Ansegisus & Benedictus Levita, y) easque collectiones exhibent Lindenbrogius & Baluzius.

85. Post Ludovici Pii tempora quando jam Germania se junctam a Gallia & Italia rempublicam constituebat, ad Ottonis M. tempora, parum additum est legibus scriptis, certe parum de illis hodie est reliquum. z)

86. Quare credibile est, illa capitularia Caroli & Ludovici, quae antea in universo Francorum Imperio obtinuerunt, isthac ad Ottonem usque tempestate in Germania suam vim & auctoritatem haud perdidisse, cum in Gallia & Italia eam adhuc obtinuerint. a)

87. Ottoni M. & ejus filio adscribuntur quidem articuli quidam Speculi Saxonici ac textum Weichbildum Magdeburgense, de quorum tamen falsitate jam constat. b)

88. Scripsit forte paucissimas quasdam leges Otto, c) praeter quas nihil est juris, quod secure liceat Ottoni tribuere; imo nihil est hodie legum Germanicarum, quod ab Ottonis successoribus usque ad Lotharium Saxonem profectum, vel a quoquam eorum conscriptum memoretur. d)

89. Lotharius II. communiter quidem, sed ut mox e) fusius diceretur, falso traditur Romanas leges in Germaniam introduxisse. Quin imo circa jura nihil mutavit. Nullam

ccr-

s) de Saxonum legibus ante Carolum vide *Meibom. introd. ad histor. infer. Saxon* p. 77. seq. Leges Anglo-Saxonum ab anno 712. ad finem seculi undecimi idiomate Anglo-Saxonico vetusto editae sunt *Cantsabrigia* 1664 una cum *Venerab. Bedae Hist. Eccles. gentis Anglorum*, addita interpretatione Guilielmi Lombardi, & adjuncto Glossario. u) *Edn. viny de O. J. G. c. 12. 17.* x) *Conr. c. 14.* y) *Id. c. 15.* z) *Id. c. 17.* a) *Id. c. 17. p. 17.* b) *Id. c. 18.* c) *Id. c. 18. p. 36.* d) *Id. c. 19.* e) *Id. c. 19. p. 119. seq.*

certe legere est latam ab ipso legem, quæ Germaniam obligaverit, f)

90. Plures constitutiones promulgavit Fridericus, in Roncaliis Italiæ campis, g) quarum magna pars hodie superest. Sed fortassis tum nihil eorum in Germania observatum est. Nec verò perinde illæ ad res Germanicas attinent, & feudalia jura sua seorsim, a Longobardicis in quam multis diversa, habuit semper Germania. h)

91. Majoris igitur indubie apud Germanos autoritatis fuere, quas in Germania ipsa Fridericus ille tulit, quas inter eminet constitutio de pace conservanda. i)

92. Etiam aliæ tamen, admodum licet paucæ, & Friderici hujus & Henrici VI. ut & Ottonis IV. cum alibi leguntur, tum in libros juris Saxonici & Suevici, nec non Magdeburgici Weichbildi transferunt. l)

93. In universum ergo judicia Germaniæ usque ad XIII. Seculum a Carolinorum temporibus non ex scripto, sed ex receptis moribus ex bono & æquo sententias pronunciarunt. Vere enim illæ veteres Carolinæ leges & capitularia manibus hominum diu exciderant, a Regibus autem subsequitis & Principibus vix quicquam circa leges innovatum memoratur: scriptas aliquas esse, neque memoratur neque ex aliis indiciis intelligitur. m)

94. Etsi etiam Carolina illa vetera instituta manserint in populi manibus: pleraque tamen tantum ex consuetudine ex æquo & bono necesse erat definire in illa scriptarum legum paucitate & emergentium negotiorum multitudine, a prisca vivendi simplicitate multum jam degeneratis omnium moribus, unde negotiorum adeoque & litium necesse est ut copia creverit solito major. n)

C 2

95. Præ-

f) *Conr. c. 25.* g) *Gvido Pancirollus de claris Leg. Interpret. l. 2. c. 14. p. 124.* h) *Conr. c. 25. p. 150.* i) *Id. ibid.* l) *Id. ibid.* m) *Id. ibid. p. 151.* n) *Id. d. l.*

95. Præterea non legitur, quod in judiciis regni Germanici publicis omni illa ætate sententiam dixerint homines literari, sed vel ipse Rex vel Princeps, non tam literis imbuti, quam morum & solius æqui gnari. Nec ad privata judicia lecti Scabini aut iudices doctrina præstantes, sed quorum plerique & legendi & scribendi erant imperiti, quos tamen senilis prudentia commendaret & experta justitia & pietas. o)

96. At post annum 1200. ad leges scribendas animum majori studio appellere coeperunt, indubie Italorum imitatione aut æmulatione. Quin & circa seculi XIII. initia jus pontificium postquam Gregorius IX. anno 1239. circiter decretales suas edidisset easque ubivis mandasset observari, statim in Germania in usu esse coepit, præprimis cum Johannes Semeca, Teutonicus vulgo dictus, in decretum glossas confecerit, qui anno 1245. mortuus est. p)

97. Et vero publico ordinum imperii Germanici decreto anno 1236. Friderico II. Cæsare, cautum videtur, ut secundum jus Pontificium judicentur non solum res spirituales, sed & in negotiis secularibus ejus ubique magna debeat esse autoritas. q)

98. Utiautem hinc de origine & progressu juris Canonici post Gerhardi Mastricht Historiam juris Canonici merentur legi Præcognita Hoppiana, r) ita hæc introductio Juris Canonici in Germaniam magnam juri Germanico attulit mutationem. s)

99. Recessit enim id Jus Canonicum multum ab antiquis legibus ecclesiasticis, usque ad illud Seculum XIII. usitatis, Pontificis dominatum Clerique dignitatem in immensum extulit, novum & longum judiciorum ordinem, comperendinationum & procrastinationum uberem campum, pro simplici

o) *Ibid.* p) *Conr. c. 26. Pancir. de claris legum interpret. sub Semeca.*
 q) *Conr. ibid. p. 156.* r) *cap. 8 adde Ziegl. dissert. proem. ad Comment. in Lancel. Institut.* s) *Conr. p. 157.*

plici majorum juridica processus formula obtrusit, multitudine, varietate & obscuritate legum & clero & aliis crucem fixit, superstitionum hominum animos in Rempublicam armavit, Clerum ac populum perpetuo collisit, denique legibus Germaniam replevit & emunxit argento. t)

100. Credo & Imperatores & Principes & alios viros quietis patriæ amantes id observasse, ac quantum superstitionum temporum permittebat, restitisse isti incremento juris Canonici. Unde non solum ab illis temporibus sub Friderico II. Rudolpho I. & sequentibus, cœptum est vernaculam linguam magis colere, & non amplius latina illa papali & clericali lingua, sed Germanica in constitutionibus Imperii, sed & iudices hortari ut secundum mores patrios judicent. u)

101. Sed & illis temporibus mores & consuetudines Germanicas cœperunt colligare viri de juribus patriis conservandis solliciti. Etenim Epko Repkovicus jus Provinciale Saxonicum intra primos quinquaginta annos Seculi XIII. x) primum Latine edidit, postea rogatu Hojeri comitis Falckensteini germanice interpretatus est, y) i. e. in linguam antiquam Saxoniam, quæ tantum non tota vetus Germanica est, id transtulit. z) Postea anno 1570. Melchior Zobelius in Misnicum idioma mutavit. a) Dedit operi titulum speculi Saxonici, ac illud in tres libros divisit.

102. Quamvis vero hic Codex autoritate publica non sit promulgatus: non tamen mirandum, eum in multa Saxoniarum aliarumque provinciarum fora transisse, quia recepto hactenus more secundum consuetudinem & ex æquo &

C 3

bono

t) *Id. ibid.* u) *Conr. c. 27.* x) *Id. c. 30. p. 182. seq. Gryphander de Weichbildis Saxonice c. 48. n. 13. seq.* y) Latinum textum, quo hodie utimur, non esse authenticum, docet *Schilter. Ex XVI. th. 35. & Ex. XXXVII. th. 84.* Forte a Glossatore Latino confectus. *Conf. Schilt. Ex. XXIII. th. 63.* z) *Conr. p. 182. Gryph. c. 38. n. 13. seq. & c. 39. n. 7. seq.* a) *Gryph. c. 39. n. 3.*

bono sententiæ tum ferebantur, quarum magnam partem hoc Codice contineri persuasum fuit. b) Quare & in ejus interpretationem, a viris præclaræ nobilitatis & dignitatis, v. g. Burchardo Episcopo Magdeburgensi, Ottone Comite de Falckenstein &c. haud parum laboris est impensum. c)

103. Quanto vero in usu fuerit Speculum Saxonicum anno 1373. & quam eo usi sint Germani ad conservandos mores patrios contra decreta Pontificum, vel ex verbis bullæ Gregorii XI. qui illo anno id exterminare conatus est, & plures ejusdem articulos damnavit, apparet. d)

104. Imo tanta olim fuit existimatio juris Saxonici, ut non tantum in multas Germaniæ partes, verum etiam in Livoniam ac Bohemiam, imo & in Poloniam ipsam fuerit receptum. e)

105. Accessit postea Speculo Saxonico etiam jus Saxonicum Feudale, unde & olim sub nomine libri IV. Speculi fuit allegatum. Sed hujus autor incertus est, nec de tempore, quo confectum sit, ex ipso scripto multum colligi potest. Verosimiliter tamen illo ipso seculo XIII. non diu post jus Provinciale prodiit. Sub initium quippe sequentis seculi jam in Bohemiam ac Poloniam migrasse videtur. f)

106. Porro iisdem temporibus nullum est dubium, a Principibus etiam constitutiones literis esse promulgatas ac scripto comprehensas. Eandem fortunam experta sunt gentium quarundam, ut Frisiorum & Helvetiorum, & urbium liberiorum statuta. Inter urbium leges præ aliis olim eminerunt, ad quarum exempla multæ aliæ compositæ sunt, Colonienfes, Aquisgranenses, Lubecenses, Magdeburgenses. g)

107. Vri

b) *Conr. d. c. 30. p. 185. seq.* c) *Id ib. p. 186.* d) *Conr. c. 31. p. 192. seq. conf. c. 26. p. 157. Gryph. c. 47.* Extat hæc Bulla cum articulis post finem Speculi Saxonici. e) *Conr. c. 31. p. 194.* De Polonia adde *Meibom. Introd. ad Histor. infer. Saxon. p. 79.* Ubi plura huc pertinetia. f) *Conr. c. 30. p. 187. Gryph. c. 49. 50.* g) *Conr. c. 28.*

107. Vti vero jus Lubecense h) adhuc hodie in Germania magni usus esse restatur commentatoris Mevii præfatio ad illud jus, (quod tamen a veteribus consuetudinibus multum recessisse & passim mutatum esse constat : i) ita inter omnium Germanicarum urbium statuta & consuetudines prima semper fama Magdeburgensia fuere, iisque usæ sunt Poloniæ, Bohemiæ, Marchiæ-Misnensis & Lusatiensis, item Silesiæ urbes, unde & in controversiis dubiis ad Scabinatus Hallensem & Magdeburgensem appellatum fuit. l) Quorum Scabinorum tanta fuit auctoritas, ut responsa eorum pro lege pene valuerint, eoque plurima eorum in libros digesta sunt, m) quæ post speculum Saxonicum legi possunt.

108. Cum autem Scabini Magdeburgenses mores Saxonicos sequerentur & interpretarentur, non mirandum est, cur Weichbildum Magdeburgense, cujus autor incertus circa initium Seculi XIV. vixisse videtur, pene omnia ex speculo Saxonico delumserit ita ut hoc Weichbildum sit juris Saxonici quasi epitome. n)

109. Uti vero non diffidendum, in juris Saxonici tribus partibus hætenus memoratis, pro more illius seculi multas esse ineptias, quoties de legum & morum origine historica agitur : o) ita tamen nullum est dubium, mores ipsos ibidem recensitos continere thesaurum incomparabilem antiquitatum jurisprudentiæ Germanicæ illorum temporum, & clare monstrare, tum quidem nondum inquinatam eam fuisse legibus Romanis, parum ex jure Canonico

h) de origine juris Lubecensis *Meibom. introd. ad hist. inf. Saxon. p. 82. § p. 84.* ubi citat Sibrandi jus publ. Lubecense. i) vide *Joach. Kollit. Vrb. bisch. Necht. Buch anno 1586* & conf. cum *Codæce* alio juris Lubecensis a magistratu eodem anno edito. Adde *Mauritium in præfatione ad Confilia Cbiloniensia* l) *Conr. c. 29.* m) *Conr. c. 21 p. 107.* n) *Conr. s. 29 p. 176 seq. Gryph. c. 51. 52.* o) quos subinde notarunt *Coeringius & Gryphiander* locis hætenus citatis.

nico tum fuisse receptum in causis secularibus, quod & ex aliis Imperatorum constitutionibus illorum temporum patescit. p)

II0. Longe alia ratio est Glossatorum ad speculum, Saxonicum, ut qui diu post compilationem speculi Saxonici & verosimiliter Seculo XV. q) vixerunt. Hi enim non solum historiae omnis ignari, sed & ipsius juris Saxonici parum periti, tortura juris civilis & canonici ad mores Germaniae, dum per illa hos exponere intenderunt, inepta hac mixtura omnia corruerunt. Ut adeo antiquitatum Germanicarum cupido vel plane a glossatoribus speculi Saxonici sit abstinendum, vel certe illi cum maxima praecautioe legendi sint.

III. Porro uti mores Saxonum a moribus Francorum & Suevorum parum differentes fuerunt: ita verosimiliter decimo quarto r) seculo auctor incertus mores Suevicos similiter libris duobus inclusit, in quorum primo jus provinciale tractat, in secundo jus Feudale, & ad imitationem speculi Saxonici etiam iis titulum Speculi praefixit. Quin & pleraque capita ex speculo Saxonico de verbo transcripsit, nisi quod ex legibus Romanis quaedam, quamvis satis inepte, admisceat. s)

II2. Caeterum non solum hoc speculum Suevicum si conferatur cum Saxonico, in multis capitibus mores Germaniae & Saxonicos longe melius explicat, quam glossato-

p) *Conr. c. 31. initio.* q) *Conr. c. 30. p. 187. Conf. Gryph. c. 53.* r) Schilterus putat cum Lambecio speculum Saxonicum esse posterius Suevico *Ex. 13. th. 9. L. a. S. Exerc. 17. th. 12.* item Suevicum esse perspicuius Saxon. & hoc ex illo explicandum. *Ex. 16. th. 33. & exerc. 17. th. 12.* Conf. *Ejus praefat. ad jus Feud. Alem.* Haec assertio uti in secundis curis fufius examinanda erit: ita si maxime alia argumenta deficerent, sufficerent tamen ad sententiam Conringii stabiliendam ea, quae adduximus in *ditatis ad Inst. quib. mod. tut. fin. post. pen. & ad Schapsér. initio tit. de testamentis.* s) *Conr. c. 30. p. 188.*

fatores inepti: sed & usus hujus speculi & autoritas magna fuit, & esse nondum desit. t) Hinc & Meichsnerus id irruenti in mores Germaniæ juri Romano opponere volens, illud seculo XVI. sub titulo *Kaiserlich auch Königl. Land- und Lehn-Recht*, edidit, & cum hæc editio rarior esse inciperet, u) Goldastus idem Tomo I. *Der Reichs-Sagungen* inseruit.

113. Scilicet ut ad Jus Romanum & Justinianeum redeamus, de eo sic tenendum est; uti Ostrogothi Romanas leges in Italia non abrogarunt, x) ita devictis Gothis magna Justiniani per Italiam omnem fuit existimatio, itaque a præsidibus ejus publicatum per Italiam esse novum illud corpus juris, non est dubium. y)

114. Postea Longobardi in ea Italiæ parte, quam occupaverunt, leges Justiniani non abrogavere. z) Quin potius Justiniani illius universi operis extat in historia Longobardica mentio. Multo minus ergo id factum Romæ aut in Exarchatu Ravennatensi, aut in aliis Italiæ locis a Longobardica dominatione liberis. a) Quin & Johannis Papæ, qui seculo IX. vixit, extat epistola, quæ usum juris Justiniani docet. b) Ætate tamen Longobardorum Regum mansisse in usu quædam juris Romani ante Justinianum usitati, contra Cujacium Salmasius docere voluit. c)

115. Regno Longobardico ad Carolum M. translato, hic in præmio legum suarum Longobardicarum testatur, sese in Italia utramque legem, Romanam & Longobardicam, invenisse, qui & Romani juris usum in sat multis negotiis veteri Italiæ plebi, Longobardico regno subditæ, permisit, idemque fecit filius ejus Pipinus, d)

D

116. Eodem

t) *Conr. c. 31. p. 192.* u) Testatur *Goldastus T. I Der Reichs-Sagungen f. 310.* quod nullum ejus exemplar invenire potuerit. x) *Conr. c. 20 p. 106.* y) *Id. ibid. p. 111.* z) *Id p. 116.* a) *Id. p. 106.* b) *ib. p. 111.* c) *ibid. p. 112.* d) *ibid. p. 106. seq.*

116. Eodem vero tempore & Romæ leges Romanæ viguerunt, quas cum Lotharius Imperator, Ludovici Pii filius, abrogare vellet, quo minus id fieret, intercessit Leo IV. Pontifex. Inde tamen Lotharius plebi Italicæ opinionem dedit, legem aliquam sibi eligendi ex istis tribus, Romana, Longobardica, Salica, quod hæcenus insolitum fuerat. e)

117. Cum igitur hæc arbitraria juris Romani electio ad Lotharium Saxonem usque manserit, f) nihil vero ex Pandectis adductum ea ætate legatur, sed interdum ex Codice, plerumque autem ex Novellis: g) patet, ante Lotharium Saxonem in Italia juris Romani, & quidem maxime Justinianei, usum aliquem arbitrarium, exiguum ubivis, frequentiore tamen Romæ, inque aliis Exarchatus locis, quam in regno Longobardico, & Novellarum præcipuam fuisse autoritatem in nonnullis rebus ecclesiasticis. h)

118. Germaniam Transrhenanam & Galliam quod attinet, ibi leges quidem Justinianæ nunquam floruerunt, i) at Codex Theodosianus apud Burgundiones & Francos etiam usque ad tempora Carolingorum in usu fuit, qui adeo intelligendus est, quoties in capitularibus Francicis legis Romanæ fit mentio. l)

119. Communi quidem persuasione m) traditum fuerat, ac si leges Romanæ, antehac sepultæ, Lotharii jussu in Scholas pariter ac fora, omnibus aliis antiquatis, reductæ sint, atque ita ex eo tempore solæ illæ leges in Italia & Germania vim & usum obtinuerint. n)

120. Sed præterquam quod ex hæcenus dictis patet, ante Lotharium II. aliquem juris Justinianei usum in Italia super-

e) *Ibid.* p. 107. f) *Ibid.* p. 108. g) *Ibid.* p. 112. h) *Ibid.* p. 114. i) *Ibid.* p. 106. l) *Ibid.* p. 109. Confer. quæ de manumissione duplici ap. Francos, vel secundum legem Romanam, vel secundum Salicam diximus ad *Instit. tit. de Libertinis*. m) auctore incerto. *Conr.* c. 24. p. 149. & *de Amiq. Acad. suppl.* 51. n) *Conr.* c. 20. p. 105.

perfuille, insuper fufius demonstravit Conringius, non tantum incertum, sed & falsum esse Justinianæ leges in scholis Lotharii jussu & autoritate esse reductas, o) ac pari falsitate illam sententiam laborare, quando asserit, abrogatis receptis omnibus legibus, solas Romanas Lotharii jussu esse reductas in fora Italica, p) tantum abest, ut ab hoc imperatore leges Romanæ in Germaniam traductæ fuerint. q)

121. Quamvis autem minimæ circumstantiæ, quibus jus Romanum in Scholis & foris Italiæ magni fieri cœpit, dari nequeant, dissentientibus ea in re historicis: ec tamen modo id circiter factum esse verosimile est. Cum Innocentius II. & Lotharius II. adversus Rogerium Siciliæ Regem pugnarent: forte Amalphi inventæ sunt juris Pandectæ, supra omnem memoriam diu ibi servatæ, & Pisanis, qui Cæsarem juverant, sunt donatæ, unde pandectæ Pisane diu sunt appellatæ, donec Pisæ in Florentinorum potestatem redactæ fuerint, a quo tempore dictæ sunt Pandectæ Florentinæ. r)

122. Docebantur eo tempore Bononiis artes liberales. Cum vero jura ex præfatis pandectis descripta eo venirent, primus Pepo, qui ibi artes liberales docebat, ea interpretari cœpit. Sed cum non admodum aptus ad id videretur, hoc munus Irnerio est demandatum. s)

123. Factum id esse a Lothario cum communi & hætenus rejecta sententia dicit Guido Pancirollus. t) Alii contra Irnerium suavis Mathildis Comitissæ hanc explicationem suscepisse tradunt, u) alii, quod probabilius, Irnerium

D 2

pri-

o). *Id. c. 21.* p) *Id. c. 22.* q) *Id. c. 24.* r) *Cowr. c. 21. p. 128. Pancirollus. de cl. Leg. interpr. l. 2. c. 3. p. 100. & c. 13. p. 120.* s) *Pancirollus. l. 2. c. 4. p. 101. & c. 13. p. 119.* t) *d. c. 3. p. 100.* u) *Urspergensis. Cowring. c. 21. p. 117. 118. 120. 124. seq.*

privata autoritate interpretationi legum initia dedisse asserunt, x)

124. Ostiensis aliam etiam occasionem refert: *As inquit, i. e. XII. uncia. As ergo quandoque ponitur pro obolo. Propter quòd verbum venit Bononiam studium civile, sicut audivi a Domino meo. y)* (Azone.)

125. Non mirum adeo, quod & in anno, quo professio juris Civilis orta est Bononiæ, non convenient; Sigonio autem 1102. nominante, z) Bononiensibus annum 1128, a) Helvico b) annum 1150.

126. Quicquid sit, ipse Irnerius cum tanto applausu jus exposuit, ut inde lucerna juris fuerit appellatus. t) Posuit autem Irnerius initio operam in evolvendis codice, digesto veteri & novo atque institutionibus, Bononiam tunc perlatis. Inde oblatum illi infortiatum, sed primo tribus partibus mutilatum, mox integrum. Tandem inventus liber authenticarum, d)

127. Scholia brevia primus edidit, quæ glossas, hoc est interpretationes vocavit. e) In eo vero non parum erravisse visus est, quod ex duabus Græcarum Novellarum versionibus aliam elegantiore, velut adulterinam, rejecerit, & eam, quæ minus Latina esset, & de verbo ad verbum Græcum textum interpretata erat, seductus a Justiniano, f) receperit, ac eam authenticam vocaverit. Unde posteri etiam errorem hunc secuti sunt. g)

128. Idem Irnerius vulgo etiam creditur, ut laborem studiosorum sublevaret, authenticas interpretationes novella-

x) ipsi Bononienses. *Conr. d. c. 21. p. 127. seq.* y) *Conr. ibid. p. 126.*
 z) ap. *Conr. p. 118.* a) *Ib. p. 126. seq.* b) in *Tabb. Chronol.* c)
Pancir. II. 13. 120. d) *Conr. p. 126. Pancir. II. 13. 121. seq.* e)
Pancir. d. p. 120. f) *l. 2. §. hoc autem Cod. de V. J. E.* g) *Pancir. ib.*

vellarum, angustis verbis coarctatas, codici apposite inseruisse. h) Sed ostendit Strauchius, Irnerii hunc laborem non fuisse, sed antiquiorem, quamvis Papienses, & postea Irnerius, eas forte auxerint. i)

129. Sed cum Irnerius totum Jus singulis annis solus explicare non posset, quatuor alios juris interpretes assumptis, qui cum eo Bononiæ jura publice professi sunt: Martinum Gosiam, Bulgarum, Jacobum, Hugolinum vel Hugonem a Porta Ravennate. l) Ex quo patet, quam acri studio Itali statim juri Romano incubuerint. m)

130. Nec ergo mirandum, quod idem jus Romanum mox ex scholis in foro etiam maximos progressus fecerit. Quod factum spontaneo populi studio, penes quem arbitrium erat, vel Longobardicas vel Romanas leges sectandi. Idque enata opinione, jus Romanum Longobardico & æquius & pleni- us & utilius esse, ad gloriam quoque pertinere, non amplius hæ- rere in majorum institutis quasi rudioribus, & multum barba- ris, sed prisca Romana sectari. n) Quamvis & ad hoc populi studium paulatim & Cæsarum cura accesserit, ut mox videbi- mus.

131. Quanta vero in autoritate fuerint quatuor illi Irne- rii & discipuli & socii, exinde patet, quod, dum Irnerius in ex- tremis laboraret, & scholares ex illo quærerent, ejus doctrinam ipsis post mortem suam commendaret: sic respondisse fer- tur:

Bulgarus os aureum: Martinus copia legum:

Hugo mens legum: Jacobus est quod ego o) i. e. Juris lucerna.

D 3

132. His

b) *Pancir. p. 131.* i) *Beyer de O. J. n. 60. seqq.* Lis tamen ingens inde orta non ita pridem Pagenstechero cum Cornelio van Bynkerskœck de qua tamen nostra parum interest. l) *Pancir. d. l. p. 122. junct. c. 14. 15. 16. 17.* m) *Conr. c. 23. p. 141.* n) *Conr. c. 23. p. 137. 138. 142.* o) *Conr. antiq. acad. suppl. 31.*

132. His florentibus statim sub Friderico I. Imperatore, cum in Italiae campis Roncaliis jus diceret, jus Romanum, etiam Imperatore approbante, fere unice in foro observatum. Eos enim, tanquam legum Romanarum valde peritos, ut sibi jus dicendi assisterent, adhibuit. p)

133. Quamvis multiplicatio litium, usurpato hoc jure, simul ex eo appareat, quod Imperator, videns multitudinem eorum, qui cruces bajularent, (secundum mores Italorum coram judicio agentium,) misertus illorum, ad quatuor illos juris Professores dixerit, mirari se prudentiam Latinorum, qui, cum praecipue de scientia legum gloriantur, maximi legum invenirentur transgressores, quamque sint tenaces justitiae sectatores, in tot esurientibus & sitientibus justitiam evidentem apparere. q)

134. Caeterum Martinus, cum saepe neglectis juribus Romanis ex aequitate sibi excogitata responderet: statim diversis sectis causam praebuit, cum eum Placentinus & Albericus a Porta Ravennate maxime secuti fuerint, propterea ab auctore Gosiani appellati. Adversarius fuit Bulgarus & hujus affectus Azo & Accursius, r) ex quibus ipsum Azo etiam clavibus interemisse, quamvis falso dicitur, s)

135. Causa dissidii inter Martinum & Bulgarum praecipua fuit, quod Imperator Fridericus, cum ei in Italiam venienti Dertonenses & Cremonenses portas occlusissent, in campis Roncaliis quatuor praefatos Doctores juris interrogaverit, an rerum omnium Caesar dominium haberet, quae ejus indulgentia velut precario jure a possessoribus tenerentur? Hanc autem quaestionem Martinus affirmavit, ac Bulgarus ne-

ga-

p) *Conr. de O. 17. G. c. 23. p. 141.* q) *Id. d. p. 141.* r) *Pancir. II. 14. p. 124.* s) *Id. p. 126. G. c. 25. p. 142.*

gavit, t) ac tantum Imperatori imperium competere asseruit, u)

136. Itaque Martinus cum Cæsarem ambitiosus coleret, magno in honore semper extitit, ac de multis ad leges Romanas pertinentibus, cum eo familiariter collocutus, etiam nonnullas opiniones, quarum autor extiterat, Imperatoris autoritate comprobari obtinuit. x)

137. Inter alias illa celebris fuit, de qua semel adversus Bulgarum contendit, inanes contractus addito juramento jure confirmari, de quo cum uterque apud Cæsarem disputasset; ille Martini sententiam lege data recepit. y)

138. Sed nec multo minor fuit autoritas Bulgari, qui & ipse, ut Bononia se dederet Imperatori, autor fuit. Quare & a Friderico, ut vice ejus jus diceret Bononiæ, creatus est. z). Vir etiam cum proprio damno tradita juris Romani defendens. a)

139. Erant & aliæ rationes ac modi, quibus Professores juris Romani se insinuant Imperatoribus. Ortæ jam fuerant sub Conrado III. Duce factiones, quæ Italiam diu lacerarunt, Gibellinorum, qui jura Imperatorum contra Pontificem defenderent, & Guelphorum, qui Pontifici adharerent, dominium mundi sub titulo servi servorum prætendenti. b)

140. Etsi

t) *Pancir. II. 14. p. 124.* u) *Conr. c. 23. p. 143.* Similis lis inter F. Fr. Hornium & Wittebergenses. x) *Pancir. d. I. p. 125.* y) *Pancir. ibid. 126.* Habes occasionem famosæ Authenticæ *sacramenta puerum C. si advers. vendit.* z) *Pancir. II. 15. p. 127.* a) Exemplum ap. *Pancir. p. 128.* Ubi & de ejus secunda uxore, eum interpretaretur legem: *rem non novam neque insolitam aggredimur.* b) Originem nominum vide ap. *Aeneam Sylvium hist. Frider. I. p. 18. & 19.* & ibi *Bach. in addit. p. 129.* *Bartolum peculiari tractatu de Guelphis & Gibellinis. Sabili. de Lib. Eccl. German. V. 10. 2.* *Einführung zur Deutschen Historie p. 817. 815.* Plura de illis factionibus *Platina* hinc inde in *vitis Pontificum.*

140. Et si vero Martinus per factionem Gibellinorum Cremona patria expulsus esset: tamen cum ipse Cæsarem sibi faventem sentiret, agnatos Gibellinæ factionis Principes fecit, qui tamen postea, adversa parte Bononiæ prævalente, omnes patria ejecti fuere. c)

141. Scilicet cum Jacobus ex illis quatuor Professoribus memoratis Bononiæ jura doceret: Gratianus Monachus Decretum compilabat, d) quo anno 1150. absoluto, illud Eugenio III. offerendum Romam detulit. e)

142. Scripserat antea ad istum Eugenium Papam Bernardus, ægre ferens usum legum Romanarum in Italia: *Quotidie perstrepunt in tuo palatio leges, sed Justiniani, non domini. Rectius etiam? istud tu videris. Nam lex domini immaculata convertens animas: ea autem non tam leges, quam lites sunt, & cavillationes, subvertentes judicium. f)*

143. Igitur Pontifex, haud dubie ægre ferens, quod juris Romani Professores adhærerent partibus Imperatoris, hac occasione arrepta, opus Gratiani in scholas introduxit, idque tantæ autoritatis fuit, ut qui id ita edidicisset, ut alii prælegere posse videretur, Doctoris titulo fuerit honestatus. g)

144. Fecit hoc decretum in scholis receptum tantos progressus, ut jam tum sub Friderico I. Cæsare Doctores, Decretistæ appellati, in foris Italicis causas egerint. h)

145. Ab illo tempore perpetua fuit æmulatio inter Decretistas seu Canonistas & Legistas seu juris Romani Professores, his Gibellinorum, illis Guelphorum partes tuentibus. i)

146. Vel

c) *Pancir. II. 14. p. 123 & 126.* d) *Pancir. II. 16. p. 129.* e) *Pancir. III. 2. p. 404.* Ubi & de Cardinali Vocato Palea. f) *Conr. c. 23. p. 143.* g) *Pancir. III. 2. p. 405. Conr. c. 26. p. 153.* h) *Conr. d. l.* i) *Gryphander de Weichbildis Saxon. c. 48. n. 7.*

146. Vel hoc igitur intuitu Fridericus I. & sequentes Imperatores studia juris civilis approbarunt & adjuverunt, quoniam ad antiquorum Cæsarum jura adspirabant; Romani vero juris Doctores jam tum, quæ in legibus illis de Cæsaribus antiquis dicuntur eorumque potestate, sui temporis Cæsaribus tribuebant. Et forte inde nata fuit Friderici constitutio de privilegiis scholarium, l) ut quæ non nihil huc facere videtur. m)

147. Habes simul originem, qua ratione jus Justinianum ad definiendas juris publici controversias fuerit adhibitum; Legistis ulterius pergentibus, ac non solum Duces & Comites æquiparantibus Præsilibus, ac Præfectis Romanorum, sed & docentibus, nec majora Episcopis quam olim deberi, cum contra Canonistæ ex adversa parte Pontificem extollerent, decretisque Papalibus adductis, Cæsaream majestatem opprimerent. n)

148. Pertinet huc, & simul ad genium Legistarum seu glossatorum intelligendum, disputatio Azonis, Bulgari asseclæ & successoris, cum æmulo Jcto Lothario, quæ a multis cum modo memorata dissensione Martini & Bulgari misceri solet. o) Cum Henricus VI. Imperator anno 1190. Bononiæ esset, & inter Azonem Lothariumque medius per urbem equitaret, ab iisque quævisisset, cuinam merum imperium competeret? Tum Lotharius, Te solum Cæsar, respondit, jus gladii habere arbitror. Contra Azonem etiam Præsilibus merum imperium competere asseruit. Cæsar Lothario, tanquam rectius sentienti, equum dono misit. Vnde Azo dixisse fertur: dixeram æquum, sed perdidit equum. p)

E

149. Idem

l) *Auth. Habita C. ne filius pro patre.* m) *Conr. c. 23. p. 143.* n) *Conr. in præfat. ad German. Taciti p. 16. seq.* o) *Conr. c. 23. p. 143.* p) *Pancir. II. 25. p. 142.*

149. Idem Lotharius matronas intemperantius sectatus, aliquando formosam mulierem, cujus causa ipsi & Azoni ut arbitris compromissa fuerat, ut ejus aspectu frueretur, non per nuncium, ut alii consueverant, sed ipsemet domi conventam impudenter citare volebat. Ob id magnam cum Azone, facti indignitatem ægre ferente, contentionem exercuit, dicens, arbitros per se, non per alios in jus vocandi potestatem habere, sicut & olim Tribuni plebis ipsimet jus apprehendendi, non per alium in jus vocandi auctoritatem habuisse feruntur. q)

150. Sub Imperatore Friderico II. Accursius Azonis discipulus & Martini asseclatum adversarius, cum sero r) ad juris studium pervenisset, in solitudinem secedens ex aliorum glossis novas conflavit, quæ postea ut absolutiores & ordinationes solæ in manibus studiosorum versari cœperunt, quod opus anno 1220. perfecit. s) Vbi tamen multa sibi adscripsisse videtur, paucorum tantum nominibus quandoque recitatis. t)

151. Sub Alberto Austriaco Dynus Mugellanus Bononiæ docens tantæ doctrinæ fuit, ut eo dispartante, tota legalis philosophiæ synodus adesse crederetur. Sed vulgo Pontificiæ legis expertus habitus fuit, quod in Commentario ad titulum de regulis juris in sexto solum Jura civilia adducat. Admotus tamen fuit a Bonifacio IIX. ad sextum illum Decretalium librum cum aliis ordinandum. Quod vero non fuerit adulator Cleri, exinde patet, quod vir quidam sanctitate insignis retulerit, sibi in somnis visum fuisse Dynum ad inferos esse damnatum, quod inique respondisset, testatorem, qui se piæ causæ debitorem confessus

q) *Pancir. II. 26. p. 143.* r) Secundum alios anno 40. ætatis, secundum alios anno 28. *Pancir. II. 29 p. 147.* s) *Panc. d. I. t) id. II. 4 p. 101 seq.*

fessus fuisset, ex eo dicto ad solvendum non arcandum. u)

152. Similis ingenii fuit priori coetaneus Petrus de Bella Pertica, ut qui plura contra jus per imperitiam a Pontificibus statuta credere maluit, quam ipsa Jura conciliare, & cum quis canonem citabat, solitus est respondere; transeat cum erroribus Canonistarum. x)

153. Sufficiat ista pauca de origine & progressu juris civilis in Italia dixisse, deque ingenio & moribus Professorum juris. Plura eam in rem suppeditabit Guidonis Pancirolli Tractatus de claris legum interpretibus magna diligentia conscriptus, in cujus libro I. de JCtis Romanis, in II. de Glossatoribus juris Romani seu Legistis, in III. de Canonistis, in IV. de Europæ academiis multa non vulgaria, pleraque tamen ex ipsis glossatoribus excerpta, exhibet.

154. Ibi non solum de vitis Jurisconsultorum, sed & de modo ac methodo studendi jura ejusque origine, de modo & origine creandi doctores, de diversis doctorum officiiis, de variis modis interpretandi leges, de antagonistarum origine, de origine methodi singulas leges per vulgatum: præmitto, scindo &c. exponendi; de modo contrarias leges conciliandi, de modo tractandarum quæstionum, de pronuntiatione docentis, de discentibus, de vestitu ac habitu doctorum peculiaribus capitibus agit. Quin & in vitis Jurisconsultorum multa notabilia, ad ista capita pertinentia, insergit.

155. Ex quibus omnibus lucem capiunt multæ antiquitates Academicæ, etiam Conringio prætervisæ; inprimis autem conditio jurisprudentiæ apparet, & quam gravibus

u) *Id. II. 45.* x) *id. II. 46.*

nāvis ea laboraverit, dum videlicet glossatores per aliquot secula pro conditione illorum temporum omnes antiquitates Romanas, & ita etiam rationes legum Romanarum ignorarunt; dum singuli quidem stupenda diligentia memoriam excoluerunt, iudicium vero simul excolere nec potuerunt; dum nimio studio conciliare voluerunt, distinctionibus quibuscunque excogitatis, antinomias etiam veras; dum ex illis rationibus, & insuper ex perpetua æmulatione ac corruptissimis quorundam moribus, necessario sectæ & præiudicia autoritatis, ac simul maxima juris incertitudo orta fuit; dum his omnibus non obstantibus maxima illorum temporum ingenia in magna copia his tamen defectibus fuerunt inquinata, & eos fere in totam Europam incredibili & rei literariæ & Reipublicæ damno propagarunt.

156. Pertinent eo præter hætenus dicta, quæ Pancirollus ipse de corrupto docendi more, y) de turpi æmulatione Baldi & Christophori Castellionei, z) de ineptis modis conciliandi antinomias, a) de decem millibus auditorum Azonis ac neglecta disciplina, b) de Bartoli & Baldi æmulatione & moribus, c) de stulte affectata omniscibilitate Philippi Cassoli, d) de moribus Bartholomæi Socini, e) Jafonis Maini, f) Philippi Decii, g) Mariani Socini h) observavit.

157. Simul vero ex Socinorum, Maini ac Decii, vitis constat, quanta in autoritate doctores juris fuerint non solum apud proceres Italiæ, sed & apud Reges externos, & quan-

y) II. 4. p. 102. 103. z) II. 5. p. 104. a) II. 7. p. 109. b) II. 25. p. 140. c) II. 67. p. 189. & II. 70. p. 200. d) II. 70. p. 203. & II. 73. pag. 211. e) II. 126. p. 279. f) II. 127. p. 283. g) II. 138. h) II. 162.

quantis stipendiis ad profitenda jura ac multis precibus fuerint conducti.

158. Creverant interea etiam æmulationes inter Canonistas ac Legistas, & prolixis tractatibus jura imperii & defendebantur & oppugnabantur. Integra volumina pro imperio editorum tractatum collegit Goldastus i) jam sub Friderico II. Petri de Vineis pro imperio & Sinibaldi Flisci, postea Innocenti Papæ IV. pro autoritate Pontificis scripta, & fatum infelix prioris recenset Panciollus. l)

159. Quantis ineptiis vero hic ab utraque parte pugnatum fuerit, uti ipsa scripta ostendunt, ita solebant Canonistæ textus Scripturæ sacræ, Legistæ vero leges Justinianeas misere torquere; inter alias frequenter provocabant juris civilis Doctores ad constitutionem Antonini, qua se mundi dominum vocavit, quamque, ut communiter in exemplaribus juris Justiniani corruptam, sano sensui restituere voluit Jacobus Gothofredus. m)

160. Ejusmodi ineptiæ occasionem dabant aliis. Ita Veneti exemptionem suam ab imperio Romano & libertatem demonstraturi, facile inveniebant Legistas, qui eandem constitutionem Antonini eo torquerent. Neque infrequens erat illis temporibus, ut autoritas ejusmodi doctrinarum ineptarum stabiliretur, vel investivis in adversarios tanquam in hæreticos, vel somniis, quod dissentientes ob denegatum assensum in inferno vel purgatorio flammis torquerentur. n)

E 3

161. Cum

i) *Tribus Tomis de Monarchia Imperii.* l) III. 5. m) Peculiari dissertatione ad l. 9. ad l. Rhod. de jactu. Sed cum ea dissertatione omnino conferri meretur erudita commentatio *Bynkershøkkii ad eand. legem*: & illustris *Spanhemii Orbis Romanus.* n) *Joh. Dant. hypotyp. sect. 1. 2. 3. 4. p. m. 156. seq. Conf. Pancir. II. 67. p. 193.*

161. Cum tamen illa tempora eruditionem solidiorem non ferrent, & laici sub jugo clericali gement, ac Monachorum & Canonistarum ineptiæ Legistarum nævos longe superarent: non adeo mirandum, quod barbaries illa Glosatorum extra Italiam etiam in alia Europæ regna cum magno quidem applausu, institutis ad exemplar Italicarum etiam in Gallia & Germania passim academiis, fuerit suscepta.

162. Postquam enim in Galliam & Hispaniam seculo jam XIII. leges Romanæ penetraverant: o) tandem & in Germaniam cum academiis fuere introductæ, cum antea sub Caroli IV. temporibus Bartolus Jctus, a Perusinis ad Cæsarem Pisas legatus missus esset, & hac occasione Imperatori cognitus p) ad confectionem etiam Aureæ Bullæ ab eodem adhibitus fuisset. q) Quæ etiam maxime verosimilis ratio afferri poterit, cur aurea Bulla Latino idiömäte fuerit conscripta, r)

163. Sub Carolo IV. anno 1346. a Ruperto II. Palatino Heidelbergensis; tum anno 1356. Viennensis; ab ipso Carolo IV. 1360. Pragensis; tum anno 1388. Colonienensis; 1392. Erfordienensis, ortæ sunt, quas sequenti seculo 1403. Herbipolensis, 1409. Lipsiensis, 1419. Rostochiensis secutæ sunt. s)

164. In his ergo academiis, etsi non statim in omnibus, indubie Italicarum scholarum exemplo, ad quarum normam omnes nostræ constitutæ sunt, Romana jura doceri cœpta sunt. Multiplicatis autem intra breve tempus academiis, & sic passim docentium & discipulorum illa jura instituta

o) *Conr. de O. I. G. c. 24. p. 147.* p) *Pancir. II. 67. pag. 149.* q) *Limn. ad A. B. obs. 30. ad proœm. Conf. Thulem. de bullis c. 6. §. 15. pag. 61 seq.* r) de quo alias disputat *Limnaus 16. obs. 1.* Adde *Conring. c. 27. p. 165.* s) vide *Helvitiij Tab. Chronol.*

stitutis cœtibus, brevi tempore magna juris illius peritorum multitudo initio statim sec. XV. succrevit. t)

165. Porro cum Professores academici de jure statim inciperent respondere, & partim ipsi, partim eorum discipuli consiliis Principum & judiciis tantum superioribus adhiberentur: non potuit non usus juris Romani simul ex scholis in fora Germaniæ traduci. u)

166. Eadem est ratio juris Feudalis Longobardici, ut circa quod non longius rationes sunt quærendæ, quo pacto in Germaniam transierit. x) Videndum saltem, quomodo in Academias Italicas fuerit inductum. Id vero ex Odofredo jam notavit Alvarottus, quod sub Friderici II. temporibus Hugolinus librum Feudalem novellis Justinianeis, ut decimam collationem, aptaverit. y)

167. Quemadmodum autem viri eruditi conquesti sunt, quod introductio juris Romani in Galliam & Hungariam causa fuerit multarum calumniarum, sycophantiarum & multiplicatarum litium: z) ita postquam in Germania sub Sigismundo magna pars proventuum ecclesiasticorum ad sustentandos etiam Professores juris fuerat destinata, a) mox sub Friderico III. anno 1441. status imperii non absque justis rationibus in publicis comitiis de Legistis pariter ac Canonistis conquesti sunt, atque eorum remotionem a consiliis Principum pariter & judiciis instanter petierunt. b)

168. Etsi vero ipse Fridericus III. de juris Doctoribus minus benigne senserit, ac dixerit, juris æquitatem ab eis subverti justitiamque foedari: nihil tamen durius statutum est,

e) *Conr. c. 33. p. 209.* u) *Conr. c. 32. p. 204.* x) uti videtur facere *Conringius c. 32. p. 208. Sc. 33. p. 221.* y) Ut memorat ipse *Conring c. 26. p. 153.* z) *Conr. c. 32. p. 202. seq.* a) *ib. p. 198.* b) Videatur ipsa reformatio Friderici III. ap. *Goldastum Conring. c. 32. p. 199. dissert. nostra de hac reformatione.*

est, sed potius declarationes articulorum præfatæ reformationis ita sophisticè positæ sunt, ut sub iis pristinam auctoritatem non difficulter retinere potuerint. c) Vti & paulo post omnia pene consilia, omnia judicia solis illis fuere concedita. d)

169. Sub Maximiliano eadem fata continuarunt. Nam quamvis & ipse glossatoribus parum æquus esset: e) cum tamen idem, una cum pace publica, iudicium Camerale instituerit, communiter etiam dicitur, jus Romanum simul in fora Germaniæ introduxisse.

170. Etsi vero communem hanc sententiam peculiari dissertatione impugnaverit Conradus Sincerus: tamen si accuratius momenta omnia inspicias, nullum quidem est dubium, etsi forte non statim initio, pedetentim tamen in Cameram una cum Doctoribus juris Romani, etiam legibus imperii jus Romanum introductum fuisse, non tamen ut jus ordinarium, sed saltem ut subsidiarium, deficientibus nempe moribus communibus Germaniæ, aut statutis locorum particularibus. f)

171. Neque tamen diffitendum, Legistas, cum semel obtinuissent receptionem juris Romani in Cameram, tanquam juris subsidiarii, non contentos fuisse hac tolerantia, sed etiam intendisse, ut jus Romanum tanquam jus ordinarium reciperetur, & mores Germaniæ pedetentim supprimerentur. Hinc obtinuerunt, ut in ordinatione Camerali Augustana de anno 1500. §. 18. jus repræsentationis Collateralis

c) *d. dissert. nostr.* d) *Conring. d. l. p. 204.* e) *Ehren-Spiegel des Hauses Oesterreich in cap. de virtutibus Maximiliani.* f) *Conr. c. 33. & præfat. secunda ad Tacit. de M. G. p. 70. seq. Dn. Stryck. Dissert. proæm. de usu moderno Pand. Conr. Sincerus pecul. Diss. Dati. de pace publ. l. 4. c. 1. n. 101. seq.*

ralium in successione ab intestato approbaretur, & contraria Germanorum consuetudines abrogarentur. Hinc in ordinatione notariorum Colonienſi 1512. c. I. observatio legum Romanarum in successione testamentaria, moribus videlicet Germaniæ incognita, sed tamen saltem quoad notariorum functionem introducta fuit. Imo integer Processus ordinatione Camerali Ratisbonensi de A. 1507. allegatis ubique glossatoribus ad normam processus radiosissimi non tam legum Romanarum, quam ex jure Canonico & Romano mixti, fuit ordinatus.

172. Sed non ubique obtinuerunt Legistæ intentionem suam. Cum enim in juramento Assessores Cameræ deberent etiam promittere, quod vellent judicare secundum consuetudines tam communes quam speciales: non poterant jus representationis in linea collateralis sic introducere, ut mores Germaniæ contrarii cum effectu abrogarentur. Tentarunt equidem sub initium regiminis Caroli V. ut constitutio Maximiliani renovaretur, sed contradixit tum, & sollemnissime protestatus est Elector Saxoniz, idque jure factum fuisse fusius deduximus alibi. g)

173. Cum ergo sic non possent finem obtinere: aliis modis rem aggressi sunt. Caroli V. ordinatio criminalis, dum plurimos articulos dubios non determinavit, & iudices ad Collegia juridica remisit, per indirectum saltem auctoritatem juris Romani multum adjuvit, etsi per collegia juridica non præcise intelligi debeant facultates Professorum juris, sed Scabinatus sub isto nomine potissimum comprehendantur.

F

174. At

g) Dissert. de stat. imper. potest. legis. contra jur. comm. §. 16.

174. Atque hæc ita obrinuerunt in aula Imperatoris & judicio Camerali. In territoriis Principum & Statuum usus juris Romani tardius receptus est, in Frisiam & Hollandiam. In Saxoniam demum Seculo XVI. penetravit. Ulicus Huttenus tempore reformationis adhuc scripsit, Saxoniam moribus antiquis viventem, Bartolum, Baldum ac Justiniani Pandectas ignorare. h) Sed penetravit tandem ita, ut ubivis hodie floreat & vigeat jus Justinianicum, & ubique in judiciis allegetur, jus vero Germanicum antiquum non solum plane ignoretur, sed & communis persuasio sit orta, ac si a jure Romano plane sit deglutitum.

175. Quibus artibus Legistæ receptionem istam universalem vel quasi tandem obtinuerint, quæ remedia a juris patriæ defensoribus contra adhibita fuerint, prolixiorum & peculiarium dispectionem meretur; jam sufficet, saltem ejus summa capita per indicem proponere.

176. Opposuerunt se incremento juris Romani potissimum Scabinatus, ut qui adfecti erant, secundum leges & mores Germanicos pronuntiare. Item Senatus urbium commercia maritima tractantium, & quæ procul remotæ essent ab Academiis. Hæ enim dum non facile Doctores juris reciperent in Senatum, diutius jura patriæ conservarunt. Quinimo Doctores juris non uno in loco ex Senatu aut Scabinatibus moti sunt, i) Speculum Saxonicum variis editionibus typis impressum est, ne ejus oblivio facile irruere posset. Simili intentione a Meichnero Speculum Suevicum e tenebris in lucem protractum est, quod ipse fati in præfatione declarat. Scabinatus, non obstantibus præjudiciis Facultatum juridicarum oppositis, secundum mo-

h) *Cour. c. 32. p. 205.*

i) *Couring. c. 32. p. 202.* etiam Lipsiæ sub

Rauschero Consule. Vide *Pfeiffers Lipsiam.*

mores patrios pronuntiare continuarunt &c. Tandem nostris temporibus Juri quidam excellentissimi, sed & paucissimi, præprimis vero Johannes Schilterus jura Germaniæ hæcenus plane incognita in notitiam multorum revocarunt.

177. Contra progressum juris Romani promoverunt, quod Lutherus ex sua peculiari status ratione in Canonistas & jus Canonicum sæpe invecus, sæpe Jurisconsultos Romanos commendaverit; quod plerumque Electorum & Principum consiliarii essent Doctores juris, adeoque omnia Collegia juridica & Scabinatus Doctoribus juris replerentur; quod assessores Camerales l) sæpius pronuntiarent contra jura Germanica; m) & quod iidem, editis observationibus Cameralibus, nihil fere quam jus Romanum & Canonicum ac utriusque juris glossatores allegarent; n) quod Doctores juris in Saxonia inciperent in Speculum Saxonicum commentarios scribere, in commentariis vero secundum ineptum morem glossatoris antiqui nil nisi jus peregrinum ostentare; o) quod Meichsneri Speculum Suevicum mox fuerit suppressum; quod Doctores in Saxonia, ut Heigius, Colerus, Schultzius, Hartmannus & Modestini Pistores alique editis quæstionibus practicis primaria dicta allegatione juris Romani corroborarent, jus patrium sparsim & saltem obiter adducerent; quod in Commentariis ad Institutiones aut peculiaribus libellis, ut a Schneidewino & Oldendorpio factum, usus iuris Justiniani practicus

F 2

cus

- l) De Assessore Cameralibus primorum temporum, vide peculiarem tractatum in *Goalkerii Chronico Chronorum Politico T. II. p. 441, seq.* m) Illustre exemplum habes in *Dissert. de quasi emancip. Germanorum.* n) Probavi id de Mynûngero & Gailio in *dissert. de jurisdictionis Germanica differentia.* Adde *Deckherri dissert. de cultu juris Cameralis, c. 8. p. 41.* o) Ut fecit Melchior Zobel.

cus ad minimum in charta ostenderetur; quod Doctores juris, ut ex consultationibus constitutionum Saxonicarum videre licet, intenderent, sententias suas contra sententias Scabinorum multis rationibus defendere, atque definitiones Principum sibi faventes elicere; quod sub Augusto Electore editis constitutionibus in multis, etsi non in omnibus, approbationem obtinerent; quod in scabinatus iterum restituerentur, ac scabinatus tandem omnes Doctoribus juris replerentur; quod etsi manserit fere perpetuum dissidium inter Scabinatus ac Facultates juridicas, tamen dissensus saltem respiceret diversas opiniones explicandi jus Romanum, & jus Germanicum hodie æque a Scabinis ac juris Doctoribus ignoretur; quod denique intra seculum a Doctoribus juris fere plerisque imperii statibus fuerit suppeditatum, ut constitutiones provinciales, ordinationes politicas, aut processum juris respicientes renovarent, ac in illis renovationibus multas positiones juris civilis Romani insererent ac clausulam adjicerent, ut in dubio non amplius secundum jus Saxonicum, (nam Suevicum ne titulotenus quidem fuit cognitum,) sed secundum jus Cæsareum debeat pronunciari. &c.

178. Et tamen hoc juris Romani progressu evidente, ausus sum sæpius asserere, juris Justiniani & Pandectarum imprimis vix decimam vel vigesimam partem esse in usu in foris Germaniæ.

179. Assertionem ipsam multis rationibus demonstrare non est hujus loci, quia in Collegio Schœpferiano rem ipsam per inductionem, qui est maxime palpabilis & sensibilis demonstrandi modus, ostendi, alia vero occasione cum ad juris Canonici explicationem perventum erat, demonstravi jus Canonicum, utpote aliquot secula ante jus Roma-

Romanum in fora Germaniæ introductum, adhuc magis in usu esse, quam jus Romanum. p)

180. Jam saltem, quod alii, dum de usu moderno juris Romani tractant, communiter facere negligunt, distincte proponam statum controversiæ, ne sub specie usus juris Romani aliquid obtrudatur, quod tamen ad ejus genuinum usum nequaquam pertinet.

181. Ergo quæritur: *An legum Romanarum sit magnus usus practicus in foris Germaniæ?* Cum vero singula ferme hujus quæstionis verba probe considerari debeant, ut quæ singula contra dissentientes ac omnia confundentes justas suppeditent responsiones, de singulis seorsim videndum.

182. Ac I. quidem de LEGIBVS quæritur. Sunt vero leges præcepta dirigentia actiones voluntarias subditorum, non vero actiones intellectus.

183. Hinc igitur (1) pro legibus non habendæ sunt definitiones. Ergo & falso putatum fuit a plerisque, ac si Jctis moniceret recedere a definitionibus Justiniani, v. g. juris naturæ, justitiæ, jurisprudentiæ, actionis &c.

184. Neque pro legibus habenda (2) principia & axiomata ethica & politica, in jure Romano repetita, sed eorum explicatio, ampliatio, limitatio vel etiam vocatio in dubium cuilibet ex regulis communibus moralibus licita est.

185. (3) Non sunt leges, sed ad primam philosophiam pertinent regulæ interpretationis. Igitur & harum frequens & insulsa applicatio v. g. non omnium dari posse rationem, q) legem duram esse, ita tamen scriptam r) &c.

F 3

sed

p) Vide interim Grund. Lehren Part. 2, c. 7, p. 166. Fagenstech. Bened. p. 119. seq. q) L. non omnium ff. de LL. r) l. 12. §. 1. qui & a

sed & insufficientia & falsitas absque violatione potestatis legislatoris ostendi potest: uti peculiari disputatione ostendimus, vulgarem regulam: beneficia Principis late explicanda esse, nullo fundamento niti.

186. Eadem est ratio (4) casuum specialissimorum, quibus fere totum corpus juris refertum est. Uti enim lex & casus specialis plane sunt diversa, si non opposita, & leges ad casus speciales applicari debent, applicatio autem nunquam vim legis habere potest, cum fiat aut fieri debeat ex principii intellectus per modum conclusionis pure philosophicæ: ita nec decisiones casuum in corpore juris vim legis habere possunt, sed recte rejiciuntur, si rationes subsint, v. g. quando Julianus respondit, s) illam heredum institutionem esse invalidam: Si Titius heres erit, Cajus heres esto, & si Cajus heres erit, Titius heres esto. t)

187. (5) Sed nec rationes legum pro legibus habendæ. Sæpe enim apertæ falsæ sunt, ut quando Tribonianus dicit, uxorem esse dominam dotis constante matrimonio, u) & liberos incestuosos ne quidem alendos esse. x) Sæpe applicatio rationum est inepta, ut quando Cajus & Ulpianus, y) dicunt, partum ancillæ ideo non esse in fructu, quia omnes fructus hominis gratia sint comparati: aut quando Tribonianus asserit, legem Æliam Sentiam ideo interdixisse promiscuas manumissiones minorennibus, quia libertas sit res inæstimabilis. z)

188. Ex

quib. manum junct. l. 32. C. ad L. Jul. de adult. l. 3. C. eod. Brisson. ad L. Jul. de Adult. Conf. Tacit. l. 13. & 14. annal. & tit. ff. de Scro Sylaniano. s) l. 16. de cond. inst. t) Ausübung der Vernunft. Yebrec. 3. n. 78. u) l. 30. C. de jure dot. x) Nov 83. c. ult. y) L. 28. §. 1. de usur. l. 68. pr. de usufr. §. 37. Instit. de R. D. ibique Pinn. z) §. 7. qui & quibus ex caus. manum. non poss.

188. Ex dictis vero patet, quod ex aduerso, si definitiones, axiomata moralia & politica, regulæ interpretationum, decisiones casuum specialium, rationes legum in decisionibus quæstionum juris Germanici allegentur, vel id parum apte fiat, vel argumentum non ideo robur habeat, quia dixit Iustianus, sed quia cum ratione convenit, adeoque saltem non possint illa argumenta præbere specimen usus moderni legum Romanarum.

189. II. Quæstio est de legibus ROMANIS, i. e. Jure positivo Romanorum, non de præceptis juris naturæ & gentium, repetitis in corpore juris, aut de dictaminibus ex natura rei desumptis, v. g. quid emtor & venditor ex natura emtionis præstare sibi debeant? &c. Vti n. talia ubique & perpetuo ita fuerunt & sunt, ubi jus Romanum vel non est cognitum, vel quando nondum fuit: ita si in iis jus Romanum aberret, jure ab eo dissentire licet, ut quando usucapio dicitur impium præsidium: a) quando venatio, occupatio bellica, alluvio &c. dicuntur in republica esse modi acquirendi juris naturalis: b) quando Justinianus in specificatione ineptam distinctionem adhibet. c) &c.

190. III. Quæritur an legum Romanarum SIT, aliquis usus? &c. non an esse debeat? an non melius foret, si jus Romanum esset receptum, quam jus Canonicum? Quod facile essemus affirmaturi in multis articulis v. g. comparando procesum Romanum imprimis tempore liberæ reipublicæ, & sub primis imperatoribus, cum processu juris canonici: comparando effectum juramentorum

a) Nov. 9. b) §. 12. 17. 20, de R. D. c) §. 27, eod.

torum secundum principia juris Romani cum effectu eorum secundum principia juris Canonici. &c.

191. IV. Quæritur : an leges Romanæ sint in USU? Hoc est (a) an sint usu receptæ, non ut vulgo quæstionem explicant, annon sint abrogatæ? Cum enim supra ostensum fuerit, jus Romanum in Germania saltem receptum esse ut jus subsidiarium: alleganti usum juris Romani probanda est receptio, non ut vulgo etiam, quod mireris, Schilterus docet, adversæ parti iniungenda probatio non receptionis vel abrogationis.

192. Deinde cum de eo, quod semel aut bis fit, non fiant leges: multo minus vero talia, quæ rarissime contingunt, usum & consuetudinem faciant: non quæritur, (b) an in seculo forte unum vel alterum exemplum dari possit, sed an res sit in viridi observantia? Exempla dedimus ad titulum Pandectarum de adoptionibus.

193. V. Quæstio est de usu PRACTICO. Ergo I, non est nostra intentio, docere, quod Jus Romanum non habeat ullum usum, aut quod non sit discendum a iuris studiosis. Unum debebat fieri, alterum non negligi. Non debebant negligi a studiosis iuris principia philosophiæ moralis & prudentiæ civilis, minime vero omnium iura patriæ.

194. Neque II. est quæstio de usu Theoretico, v. g. si quis definitiones, principia ethica & politica, vel iuris naturæ & gentium dictamina, regulas interpretandi, decisiones casuum specialissimorum, rationes legum in iure civili adductas conferat cum principiis rectæ rationis communibus, easque rationabiles deprehendat, aut ad
nego

negotium præsens easdem applicet, v. g. calamitas matris non debet nocere ei, qui in ventre est: d) expedit reipubl. ne quis re sua male utatur: e) &c. aut decisio JCI in casu, ubi testator uni legatario textores omnes, alteri vernas omnes legaverat. f) Unde impertinens est ad hæc & similia legum allegatio.

195. Similis usus saltem theoreticus est, quando Doctores argumentis topicis utuntur, & leges Romanas allegant. Huc pertinent pleraque argumenta legum, casus in terminis terminantibus, rationes a simili, v. g. a patria potestate, emancipatione, decurionibus &c. ad Germanorum potestatem parentum, modos liberandi ab eadem, magistratus &c.

196. Ergo nec tanquam usus practicus allegari potest, quod quotidie advocati in positionibus aut JCI in rationibus decidendi nihil nisi jus Romanum allegent. Nam & hic usus saltem theoreticus est.

197. Huc pertinet etiam quando aliqui Doctores expositionem libri 40. Pandectarum, ab aliis omissam, tractantes, prætendunt, quod legum ibi contentarum usus sit in explicandis aliis textibus. Nam & hic usus saltem est theoreticus.

198. VI. Quæstio loquitur de *foris* Germaniæ, non de uno foro, sed quid communiter in Germaniâ usu forensi observetur? Ergo non poterunt gloriari dissentientes, quando exemplum aliquod afferunt juris Romani in uno aliquo foro aliquando observati: sed deberent probare receptionem

G

com-

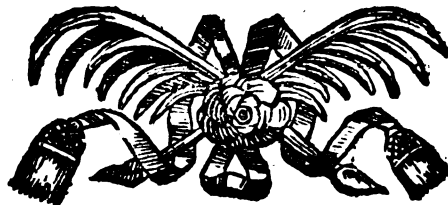
d) *pr. instit. de ingen.* e) §. 2. *de b. qui sui vel al. jur. sunt.*
f) *l. 36. pr. de leg. 1.*

communem & frequentatam in pluribus foris, eamque continuatam; at hanc docere nequeunt, quia vix quatuor aut quinque fororum observantiam sciunt, & fora foris, collegia collegiis etiam in una civitate sunt contraria, imo singula collegia sententias & opiniones pronuntiandi diversis temporibus mutant, & alibi g) ostensum, observantiam judicalem, accurate loquendo, non esse speciem legis vel consuetudinis.

199. Denique VII. loquor de foris GERMANIÆ, non Galliar, Italiar, Hispaniar. &c. Ergo iterum errant dissidentes, quando ex JCtis Gallis, Italis, Hispanis usum iuris Romani probant, aut eorum opiniones & dicta in foro allegant, & gaudent, quando in iis casum, ut aiunt, in terminis terminantibus inveniunt.

Sed ista quidem hactenus.

g) *Dissert. de jure consuet. & observo.*

Brevis

Brevis Delineatio Historiæ Juris Canonici.

200. A primis Ecclesiæ Christianæ incunabulis, intima obtinuit Ecclesiarum inter se communio, ansam præbens decantatissimæ confœderatæ Christianorum disciplinæ, nihil aliud denotans, nisi societatem æqualem, mysticum Christi corpus pure repræsentantem, nihilque reliqui facientem, nisi ut puritas vitæ & doctrinæ sororio ac indivulso nexu conjungeretur, omnibus se delictis publicis conspurcantibus tamquam putridis membris abscissis, ac procul esse jussis, vid. III. Boehmerus a)

201. Prono hinc fluit alveo hoc temporis tractu, nullis Ecclesiam Christianam adhuc gavisam fuisse Canonibus sive legibus Ecclesiasticis striete sic dictis, sed potius jus non scriptum & consuetudines omne punctum tulisse, conf. Maastricht b) ita, ut exinde merito inferamus, Canones Apostolicos dubiæ & incertæ admodum esse originis ac auctoritatis, ac proinde merito a Gelasio Pontifice in Concilio Romano anno 494. habito inter Apocrypha rejectos vid. Struvius c)

202. Alia vero facies Ecclesiæ Christianæ nobis sistitur seculo IV. Constantino M. fasces Imperii tenente & Christianam religionem profitente, utpote quo Ecclesia uti cœpit jure scripto, sive Canonibus, ut enim particularia Concilia taceamus, duo hoc seculo œcumenica sive universalia Concilia habita fuerunt, nimirum Nicænum anno 325. & Constantinopolitanum anno 381. Canones horum Conciliorum litterarum monumentis consignati dicuntur a Stepha-

G 2

no

a) in Diff. jur. Eccles. antiqui ad Plinium II. & Tertullianum Diff. 3.

b) in Historia Juris Eccles. num. 19. 20. 21.

c) in Historia Juris cap. 7. §. 2. 3.

no Ephesino Episcopo in Codice Canonum Ecclesiæ Orientalis teste Mastricht d)

203. Sequenti seculo alia duo secuta sunt Concilia œcumenica, videlicet Ephesinum anno 431. & Chalcedonense anno 451. celebrata, quorum Canones relati deprehenduntur in Codice Canonum Ecclesiæ universæ, cujus novam versionem dedit Abbas Dionysius dictus Exiguus anno 527. quam ipse Imperator Justinianus probavit, illique vim legis dedite)

204. Eodem fere tempore Fulgentius Ferrandus Ecclesiæ Carthaginensis Diaconus edidit Breviationem Canonum, in qua id egit, ut Dionysium in meliorem ordinem redigat, & non ut hic Canonum consequentiam pro norma habeat, sed habita argumentorum ratione, omnem canonicam disciplinam 232. capitibus tradat, omni capiti concordantibus Canonibus & Decretis subjectis, conf, Mastricht f) Nec minus Joannes Scholasticus Antiochenus Presbyter in lucem dedit collectionem Canonum, universæ Ecclesiæ Canones 50. titulis exhibentem. Idem designatus dein patriarcha Constantinopolitanus scriniis suis excidere passus est Nomocanonem, collationem legum imprimis Justinianearum cum Canonibus sistentem. Ad hanc periodum quoque pertinet Martinus Dumienis Monasterii Abbas, deinde Episcopus Bracharensis collectionem Canonum in dias luminis auras mittens, ut & Cresconius Episcopus Africanus in fine sæculi VII. Breviarium Canonum & Concordiam Canonum in vulgus edens, quorum prius ecclesiasticam disciplinam 300. titulis comprehendit, verbis tamen Canonum omissis &

d) Hist. Jur. Eccles. num. 38.

e) in Novella 131. cap. 1.

f) in Hist. Jur. Eccles. num. 162. seq.

& solummodo allegatis, posterior autem, eodem ordine ipsa verba adducit. Denique etiam hanc in classem referendus est Codex Ecclesiæ Orientalis, publica auctoritate editus & approbatus in Concilio sexto œcumenico Trullano anno 681. atque deinde in Synodo Nicæna II. anno 787. confirmatus vid. omnino Mastricht g)

205. Carolus M. præcipuam curam Ecclesiarum occidentalium agens, varia Concilia coegit, Missos regios ut in vitam & mores Episcoporum reliquarumque personarum ecclesiasticarum & laicarum inquirerent, in provincias misit, scholas erexit, earundemque censum habuit, atque præter leges seculares multas ecclesiasticas tulit, capitularium nomine indigitatas. Idem institutum æmulatus est filius Ludovicus Pius. Horum capitularium facta est collectio anno 827. ab Ansegiso Abbate, in vivis adhuc existente Ludovico Pio, atque duobus comprehensa est libris, ecclesiasticis negotiis ad duos priores relatis, secularibus vero in duos posteriores conjectis; vid. Ill. quondam Koppius h)

206. Eodem seculo nono Isidorus Mercator sive Peccator dictus, Decretales quasdam pro stabilienda summa Pontificis auctoritate collegit, neque tamen Leo. IV. neque Nicolaus I. Pontifices eandem collectionem approbaverunt, teste Conringio i) ita, ut potius Blondellus has decretales spurias & supposititias appellare non erubuerit. (k) Nec minus anno 883. Photius Patriarcha Nomocanonem collegit, elementa omnis juris Canonici Græci complectentem. Anno 906. quoque Regino Disciplinam Ecclesiasticam in usum

G 3

præ-

g) in Hist. Jur. Eccles. n. 171-184.

h) in Historia Juris parte 2. Thef. 6.

i) de origine Juris Germanici cap. 16.

k) in Pseudo Isidoro

præcipue Germaniæ Ecclesiarum concinnavit, vide Ill. Bœhmerum. (l)

207. Seculo XI. Burchardus Wormatiensis Episcopus magnum Canonum volumen confarcinavit in libros 20. divisum, vid. Ziegler (m) eodem seculo summus Pontifex Gregorius VII. antea Hildebrandus dictus Synodo anno 1076. Romæ habita excommunicato Imperatore Henrico IV. nonnulla promulgavit capitula sive Dictatus, in quibus soli Pontifici omnem ac summam potestatem legislativam unacum cognitione in causis Episcopalibus aliisque majoribus, ac appellationibus ad sedem Romanam admisis, vindicavit, horum Dictatorum contenta refert Zieglerus. (n) Eodem quoque tempore Anselmus Episcopus Lucensis reliquit corpus Canoniarum sententiarum. Præterea hunc imitaturus Deus dedit Cardinalis presbyter duo volumina edidit, quorum alterum agit de privilegiis Pontificis, alterum collectionem Canonum continet. Agmen collectionum hujus seculi claudit Ivo Carnutensis Episcopus in Gallia, qui collectionem canonum edidit in usum Ecclesiæ Gallicanæ, conf. Mastricht. (o)

208. Tandem Seculo XII. Gratianus Monachus Benedictinus novum Decretorum opus, post 24. annorum periodum in hoc labore consumptam edidit 1151. sub titulo: Concordiæ discordantium Canonum, in scholis Decretum Gratiani vocatum; Eugenio III. Pontifici oblatum, publicam tamen auctoritatem non nactum. Consistit illud ex tribus partibus, prima comprehendit 101. Distinctiones, ac quævis Distinctio propriis gaudet Canonibus, eumque in modum allegatur:

l) in Jure Eccles. Prot. lib. I. Tit. 2. §. 11.

m) de origine juris Canonici §. 29.

n) loco citato §. 33.

o) in Hist. Jur. Eccles. Num. 263. seq.

gatur : canon I. distinctio 3. Secunda pars 36. causas complectitur, quavis causa in quaestiones distributa, ac quavis quaestione in Canones partita, allegatio fit hac ratione: causa I. quaest. 2. Canon. 3. Hujus partis causa 33. quaestio 3. septem distincta est distinctionibus, omnisque hic tractatus vocatur de poenitentia allegatio fit sequentem in modum: Can. I. dist. 2. de poenitentia. Tertia pars continet 5. distinctiones, & agit de consecratione, ac allegatur: Can. 2. distinct. 2. de consecrat. Hoc Decretum certos continet Canones super quibus vox: Palea, posita deprehenditur, ex quibus nonnulli horum canonum auctoritatem infringere conantur, quibus tamen notam dixit Ill. Boehmerus. p) Continet hoc Decretum primam partem Corporis nostri Juris Canonici, ac a variis Glossatoribus, inter quos agmen ducit Joannes Semeca explicatum fuit. Anno 1582. hoc Decretum Gratiani a Gregorio XIII. emendatum fuit, illoque hodie utimur.

209. Hoc Decretum exceperunt aliae 5. collectiones, prima est Bernhardi Circae, secunda Johannis Gallensis, tertia Petri Beneventani, quarta Anonymi, quinta Tancredi Bononiensis, omnes vero hae collectiones privata tantum gaudent auctoritate, vid. Mastricht. q)

210. Tandem sexta collectio Decretalium secuta est, jussu & auctoritate Gregorii IX. per Raymundum de penna forti confecta & anno 1230. confirmata fuit, omnibus reliquis collectionibus quoad auctoritatem publicam in Scholis & Judiciis procul esse jussis. Constituunt hae Decretales alteram Corporis Juris Canonici partem, & allegantur per X. i. e. extra, scilicet Decretum. Constituunt hae Decretales ex
5. libris,

p) in Jure Eccles. Prob. lib. 1. Tit. 2. §. 17. seq.

q) in Historia Juris Eccles. num. 336 352.

5. libris, quorum quilibet gaudet suis titulis, tituli instructi sunt capitulis & allegantur ita: c. I. X. de Elect. Inter Gloſographos eminet Bernardus Bottonus Parmensis. Quoniam autem ulterior Decretalium compilatio a Gregorio IX. se inconsulto interdicta fuit, per 70. annos cessatum est ab ejusmodi compilationibus.

211. Sub finem vero seculi 13. nimirum anno 1297. nova prodiit collectio, sextum constituens librum Decretalium, quæ natales suos debet Bonifacio VIII. similique modo ex 5. composita est libris, quorum quilibet dividitur in titulos, & tituli subdividuntur in capitula, citatur eum in modum: cap. 2. de Jurejurando in Sexto. Hanc collectionem insecuta est a Clemente V. cœpta, a successore vero ipsius Johanne XXII. ad umbilicum perducta & anno 1317. publicata compages quinque constituens libros, certos titulos, certaque capitula ita alleganda comprehendens; clement. II. de sent. & re judicata; Ejusdem Pontificis Johannis XXII. nomine circa annum 1340. publicatæ ac corpori Juris Canonici additæ constitutiones sunt, quæ nobis nomine Extravagantium Johannis XXII. veniunt, ac publica auctoritate destitutæ sunt. Gaudent hæ constitutiones 14. titulis. Tandem circa annum 1484. accesserunt constitutiones variorum Pontificum extravagantium communium nomine venientium, quinque absolvuntur libris, quorum quartus deest, pariter habent titulos & tituli capitula, allegantur ita: cap. I. Extravag. commun. de præbend. vid. Zieglerus r) & Mastricht. s)

212. Defuerunt huc usque Juri Canonico Institutiones, quare Paulus Lancelotus Ictus Lugdunensis Seculo 16. nimirum

r) in Diff. de origine Juris Canonici §. 58.

s) in Hist. Jur. Eccles. n. 372-383.

rum 1563. illas publici juris fecit, neutiquam tamen inpe-
travit, ut auctoritatem legalem nactæ fuerint. Circa idem
tempus nimirum 1564. Antonius Cuchus ejusmodi Institutiones
legali auctoritate carentes publicavit. conf. Mastricht, t)

213. Id quidem jamdum antea egerunt privati JCTi ut
Institutiones suas Juris Canonici publicam auctoritatem nan-
ciscerentur, neutiquam vero voti sui compotes facti sunt, qua-
re eadem fata perpeffa est Petri Mathæi collectio sub finem
seculi 16. edita sub nomine septimi Decretalium libri, a nemine
Pontificum approbata, vid. Mastricht u)

214. Annumerantur quoque Juri Canonico Bullarium,
regulæ Cancellariæ Apostolicæ, Decisiones Rotæ Romanæ,
& concilium Tridentinum, unacum ejusdem declaratione a
sancta congregatione facta, vide L. B. de Lyndler x)

215. Quod usum & praxin Juris Canonici attinet, illius
auctoritas in terris Ecclesiæ Catholicæ maximæ adhuc hodie
est efficaciz, neque etiam eliminari penitus nec potuit nec
debuìt ex foris & scholis Protestantium, utut Lutherus olim
sub auspiciis Reformationis ex intempestivo zelo in alia omnia
iverit, illudque 1520. comburendum duxerit. Quare hoc
Lutheri factum ægre tulerunt JCTi Wittebergenfes tunc tem-
poris docentes, masculique huic ausui se opposuerunt Hie-
ronymus Schurfius & Henningius de Goedén & præcunte Ju-
sto Jona 1521. publicas in Jus Canonicum instituerunt lectio-
nes, frustra contradicente Luthero vid. Ill. Bœhmerus y) Ex-
emplum Wittebergenfium reliquæ Protestantium Academiæ
secutæ sunt, ita, ut adhuc hodie Protestantes in scholis & fo-
ris suis Jure Canonico tamquam communi & subsidiario utan-

H tur,

t) in Hist. Jur. Eccles. num. 388.

u) in Hist. Jur. Eccles. num. 407.

x) in Analectis ad Desseliun, in proemio.

y) in Jure Eccles. Protest. libr. I. tit. 2. §. 69.

tur, quando deficiunt leges Ecclesiasticæ territoriales, ac Jus Canonicum non sovet sententiam Protestantium principiis contrariam. Hinc etiam fit, ut Protestantes Juris utriusque Doctores creare continuaverint, scripta Jus Canonicum illustrantia ediderint, causasque ex eo deciderint. Præsertim ex eo tempore, quo historię ecclesiasticæ, doctrinæ moralis & Juris Naturæ studium, ad explicandum hoc jus fuerunt adhibita. (Quaratione vero genuina Juris Canonici in foris Protestantum applicatio fieri debeat, optime tradit Illustris Bohmerus z) & Thomasius a)

Brevis Delinatio Historiæ Juris Feudalis.

216. Obscura admodum quidem est Feudorum tam Longobardicorum quam aliarum Germaniæ gentium, origo, ita, ut plerique auctorum, sibimet non constantes sint, conf. de Ludwig. a) & Gundlingius b) attamen hoc extra omnem dubitationis aleam positum est, Reges, Duces & Principes Germanorum, pro præstitis & imposterum præstandis servitiis militaribus, deficiente nervo rerum gerendarum, militibus ex provinciis occupatis agros & prædia concessisse, conf. celeb. quondam Koppius c)

217. Utur igitur a Clodovæi jamjam temporibus legantur vestigia Feudorum, a veritate non multum aberrantia, certa tamen ac indubitata demum sub Pipino deprehenduntur hujus instituti documenta, a Thomasio nostro collecta d) quod vero neutiquam evincit, reliquis Germaniæ populis feu-

da

z) in Jure Eccles. Prot. libro I. Titulo 2. §. 70-75.
 a) in cautelis circa præcognita Jurisprud. eccles. cap. 22.
 a) in Juribus Feudorum Romani Imperii.
 b) in Gundlingianis parte I. num. 1.
 c) in Historia Juris parte 3. Thef. 1.ª Epocha 3.
 d) in Diss. de originibus Feudalibus §. 12.

da fuisse incognita, ita, ut potius admodum verisimilia in illis etiam hac de re invenire liceat, indicia, teste Illustrissimo Comite de Bünau e)

218. Carolus M. devictis ac sub suam potestatem redactis populis Germaniæ, legibus, quibus antea usi fuerant, illis ulterius, qua Feudalibus, qua aliis, uti permisit, emendatis solum ac ad statum præsentem quibusdam reductis, vid. Conring f) Hinc Longobardorum leges beneficiarias imprimis curæ cordique habuit, leges de expeditionibus bellicis variis constitutionibus auxit, novasque de causis amittendi beneficia leges tulit, g) Quod institutum etiam arrisit successoribus Pipino h) Ludovico Pio i) ac Lothario, hoc tamen albo lapillo notandum est, nullam harum legum beneficiarum, quas Carolingi Longobardis dederunt, mentionem facere successionis in ejusmodi beneficia, claro indicio, successionem hereditariam hac tempestate adhuc fuisse incognitam, celeb. Kopp. k)

219. Quod tempora Ottonum Imperatorum atinet, nullæ deprehenduntur ab illis leges beneficiariæ Longobardis latæ, conf. Conring l) Henricus autem II. Imperator inter alia tulit constitutionem de causis amittendi feudi, Juri Feudali Longobardico insertam m) Conradus Salicus anno 1037. conventu generali in urbe Papiensi habito, novas non solum Longobardis leges tulit, sed & juri feudali Longobardico novam formam dedit, promulgata constitutione de benefici-

H 2

e) in der Deutschen Kayser- und Reichs-Historie parte I. lib. 3. p. 903.

f) de origine Jur. Germ. cap. 12.

g) l. Longob. lib. I. Tit. 14. l. 9. 10. 11. 12. 13. 14.

h) l. Longob. lib. 3. tit. 4. leg. 5.

i) lex Longob. lib. 1. tit. 14. leg. 16. 17. lib. 3. tit. 13. leg. 1.

k) in Historia Juris parte 3. thes. 6. Epocha 2.

l) de origine juris Germ. cap. 19.

m) lib. 5. Feud. tit. 2.

neficiis ad filios, nepotes & respective fratres devolvendis, quæ etiam deprehenditur legi Longobardorum inserta n) Henricum III. nonnulli auctorem adsignant constitutionis de numero testium ad probandam ingraturitatem o) quæ tamen ab aliis Henrico V. vel VI tribuitur conf. Vultejus p)

220. Lotharius Saxo anno 1136. in campis Roncaliis legem dedit de prohibita feudi alienatione, unacum aliis q) Imperator Conradus III. omnia ea, quæ in Jure Feudali Longobardico sub titulis de lege & capitulis Conradi leguntur, tulisse fertur r) perillustri de Senckenberg autem referri solum in illis legem Conradi Salici contendit s) Fridericus I. autem 1158. in conventu ad Roncalias habito non solum jus succedendi filiorum & nepotum vassallorum confirmavit, sed & alias leges feudales tulit. t)

221. Eidem conventui interfuerunt, duo consules Mediolanenses Obertus de Orto & Gerardus Niger, & ambo privatos non solum in usus, sed & privata auctoritate, e consuetudinibus Feudorum Longobardicorum, constitutionibus Imperatorum Jctorumque imprimis Mediolanensium sententiis quadam consignarunt, neutra tamen collectio hodie nobis superest, u) Deinde Jctus Bononiensis Hugolinus leges Feudorum ab Imperatoribus latis more Authentiarum per diversos Codicis titulos sparsas, additis iis, quæ Obertus de Orto & Gerardus Niger compilaverant, insertisque moribus & decisionibus Curiarum Italiæ, duos Feudorum libros confecit,

n) lex Longob. lib. 3. tit. 8. leg. 4. lib. 5. F. tit. 1.

o) quæ existat 2. F. 57.

p) de feudis lib. 1. cap. 1. num. 1.

q) lex Longob. lib. 3. tit. 9. leg. 9.

r) 2. F. 34. & 40.

s) imprimis lineis Jur. Feud. parte 1. cap. 4. §. 70. in not. lit. c.

t) 2. F. 53. 54. 55. 56.

u) ut patet ex 2. F. 25. 28. 30. 32. 34. 36. 42. 51.

fecit, inseruitque illos novem collationibus Novellarum, sub titulo collationis decimæ, utut incertum sit, quo tempore, qua auctoritate hoc factum fuerit, conf. Celeb. Koppius x) quave collectione etiam hodie utimur y)

222. Anno 1303. Jacobus de Ardizone novam compilationem rerum judicatarum feudalium adjecit, quæ nobis sub titulo capitulorum extraordinariorum venit, quia hæc capitula auctoritate collationis 10. destituta sunt, conf. Schilter 2) Deinde anno 1428. Antonius Mincuccius de Prato Veteri hanc collationem 10. in meliorem ordinem redactus librum Feudorum in titulos 25. divisum composuit, totumque opus adjectis quoque Glossis 1431. perfecit conf. Schilter aa) Eodem fere tempore Bartholomæus Baraterius textum meliorem in ordinem digessit, confecitque libellum Feudorum reformatum adjectis capitulis quoque extraordinariis, colophone huic labori 1442. imposito, conf. Schilter bb) singulæ vero hæc compilationes auctoritate legali sunt destitutæ.

223. Hoc jure Feudali Longobardico in Germania eodem modo utimur, uti jure Romano, nimirum in subsidium, deficientibus legibus patriis, moribus & consuetudinibus curiarum feudalium particularibus.

224. Operæ pretium facturi sumus, si nunc & originem Feudorum Germaniæ, in specie indagandam sumemus, prout nimirum separatam a Feudis Longobardicis naturam habuerunt. Constat nimirum Carolum Magnum omnem Germaniam in unam redegisse provinciam sceptro suo parentem,

H 3

præ-

x) in Historia Juris parte 3. thes. 7. Epocha 4.

y) adjecta est corpori juris civilis

z) in præfat. ad Mincuccium §. 7.

aa) Mincuccius in Epilogo

bb) Baraterius in Epilogo apud Schilterum in cod. jur. feud. alemann.

præcipuumque decus officiorum aulicorum & palatinorum stetit penes Marschallum, Camerarium, Pincernam & Dapiferum, ipsi quoque Imperatorem Carolum M. ipsis ad hæc peragenda officia beneficia concessisse, ita, ut etiam urgente necessitate servitia militaria præstare debuerint, Comites quoque ac Marchiones, Missi regii justitiam in provinciis administrantes, & pacem publicam conservantes, sub lege fidelitatis ejusmodi beneficiis stipendii loco gaudebant. Ad exemplum Imperatorum quoque reliqui Status, Episcopi, Abbates & Comites suas aulas instituerunt, suamque militiam adornarunt, ex ordine liberorum hominum, alebant quoque quatuor istos officiales primarios, beneficiaque possidebant sub lege fidelitatis concessa, conf. Illustris Buder cc) Hæc beneficia, licet sub Imperatoribus Carolingicis nondum essent hæreditaria, circa tamen exitum hujus stirpis filiis sine ulla causa tam facile eripi non poterant beneficia parentum dd) ex quo sponte sua fluit ulum Feudorum tam majorum, quam minorum hoc tempore jamdum fuisse.

225. In Aula quoque, Ottonis I. III. & Henrici Sancti Duces & Comites iisdem archi-officiis functi sunt, testante Illustri Mascovio ee) & Gundlingio ff) reliqua officia tam judiciaria, quam militaria Imperatores hi Saxonici demandarunt in provinciis, Ducibus & Comitibus, eamque ob causam ipsis beneficia majora plerumque vexillo contulerunt, teste Ditmaro gg)

226. Anno 1037. Conradus Salicus legem tulit in conventu Aquisgrani habito, ne antiqua beneficia parentum po-

cc) in Diatriba de feud. offic. hered. proc. & provinc. Germ.

dd) capitular. Caroli Calvi Tit. 53. cap. 9.

ee) in Diss. de origine officiorum aul. S. R. J. §§. 25. seq.

ff) de statu reipubl. Germ. sub Conrado I. §§. 7. in not. lit. 60.

gg) in chron. lib. 5. apud Leibnitium tom. I. rer. Brunsvic. p. 369.

posteris auferantur, conf. Koppius hh) de officiis quidem aulicis majoribus, Pompæ instruendæ causa institutis, jus hæreditarium hoc tempore nondum adstruere possumus, sed potius jus hæreditarium in iis ad tempora recentiora spectat, teste Illustri Mascovio ii)

227. Notatu digna est conventio Henrici V. Imperatoris cum Pontificibus Paschali II. & Calixto II. de investituris ecclesiasticis, 1122. imita, in qua Imperator investituris Episcoporum per anulum & baculum olim factis renunciavit, nec minus lex Lotharii Saxonis 1136. in campis Roncalis lata de prohibita beneficiorum alienatione, kk)

228. Omnes hæc leges certos tantum casus respiciebant, neutiquam sufficientes ad omnes controversias feudales decidendas, quare mota aliqua controversia, curiæ feudales, tunc temporis jamdum ex ordine nobilium constantes, illam plerumque componebant secundam observantiam & consuetudinem cujuslibet curiæ, conf. Gundlingius ll) Quare Autor vetus de beneficiis ex his consuetudinibus curiarum feudaliū, tam Imperialis, quam procerum Imperii, privata industria collectionem quandam edidit circa tempora vel Lotharii Saxonis vel Conradii III. conf. Thomasius mm)

229. Sub Fridèrico II. tandem certa adsunt vestigia successionis hæreditariæ in archi-officialibus Imperii conf. Ill. Mascovius nn) quæ a Carolo IV. confirmata sunt. Henricus VI. quoque Imperator nova lege Statibus jus hæreditarium

hh) in Historia Juris parte 4. thes. I. Epocha 3.

ii) de origine offic. aul. S. R. J. §§. 26. seq.

kk) 2. F. § 2.

ll) parte 3. Gundlingianor. von der gesamten Hand außer Sachsen.

mm) in Diss. de libri veteris de beneficiis autore, faso, &c.

nn) in alleg. Diss.

rium ad proximiores quoque cognationis gradus extendit, conf. Gundling oo)

230. Ab hoc tempore etiam varii compilatores jurium & consuetudinum feudaliū in Germania collectiones suas secundum præcipuas Germaniæ provincias adornarunt, quarum prima est collectio Juris Francici & Imperialis, cujus tamen auctor & tempus factæ collectionis ignorantur, vid. perill. de Senckenberg pp) secundum locum occupant Jus Feudale Saxonicum, de quo omnes uno ore fatentur auctorem esse Epkonem de Repko. conf. Struvius qq) tertio huc pertinet, Jus Feudale Alemannicum, cujus auctorem dicunt Bertholdum Comitem de Grimmenstein, sed deficit huic asserto probatio, ita, ut potius tempus & auctor præsentis compilationis ignorentur teste Srruvio rr) Agmen harum compilationum claudit Jus Feudale Bavaricum, ex consuetudinibus feudalibus Bavaricis collectum, non amplius existat quidem, secuti tamen illud sunt anno 1346. Duces Baviaræ in nova juris Bavarici compilatione, conf. perill. de Senckenberg ss)

231. Renovavit quoque Rudolphus I. Friderici II. constitutionem publicam de pace, nonnulla feudalia continentem, edidit Adolphus Nassovius constitutionem de vasallis dominum hostiliter invadentibus, Albertus I. de filiabus a feudis exclusis, Henricus VII. de feudis sine consensu domini non alienandis, Carolus IV. de non evocandis vasallis Electorum ad Judicium aulicum, Wenceslaus de vasallis lege fidelitatis capituli quoque membris adstrictis, & Sigismundus de

oo) von der gesamten Hand auffer Sachsen. §§. 18.

pp) in corp. Jur. Feud. pag. 1. seq.

qq) in Historia Juris cap. 8. §§. 16.

rr) loco allegato §. 17.

ss) in præfat. ad corp. jur. Feud. §. 29.

de modo iudicium feudale exercendi in Principem Imperii
conf. perill. de Senckenberg tr)

232. Recepto in Germaniam sub Maximiliano I. jure Romano, Jus Longobardicum majorem auctoritatem in Germania nactum est, quam jus patrium, ex quatuor potissimum causis a Koppio uu) indicatis, quarum 1) est introductio militis mercenarii seculo 16. invalescens, quo factum, ut non amplius maximum militiae robur fuerit in vassallis 2) abrogatus sensim iudiciorum feudalium particularium usus, parumque curiae abrogatio 3) Appellationes a curiis feudalibus Statuum ad summa Imperii tribunalia 4) Jcti Germaniae jura Germanica tamquam barbara vili floccique habentes. Tandem vero seculo priore decurrente, & hoc quo vivimus seculo e tenebris iterum genuina facies Juris Feudalis Germanici resplenduit, dum ope Diplomatum, scriptorum rerum Germanicarum, aliorumque subsidiorum, multi Jcti huic juri egregiam foenerati sunt lucem.

Brevis Delineatio Historiae Juris Publici.

233. Vti veteres Germaniae populi incertis sedibus modo hic modo alibi circumvagati sunt, ita etiam rerum Germaniae publicarum jus publicum hac tempestate vagum & obscurum est, hoc tamen certo affirmare possumus, libertatem ipsis acceptissimam fuisse, summamque potestatem apud populum fuisse, in certas respublicas divisum & particularibus Comitibus instructum, in quibus de gravissimis belli & pacis negotiis consultationes instituebant, Reges & Principes eligebant, suadendi tamen potius, quam imperandi potestate gaudentes, conf. Tacitus a) I 234.

tt) in corpore jur. feud. pag. 558. 576. 577. 580. 585. 587. 588.

uu) in Historia Juris parte 4. thes. 4. seq. Epochæ 6.

a) de moribus Germanorum.

234. Carolo M. fasces Imperii adepto, alia facies regiminis facta, siquidem tanta fuit ipsius auctoritas, ut inter omnes Francorum Reges & Imperatores ad imperium absolutum proxime accesserit, non tamen hæc auctoritas libertatem Germanorum, quam a primis incunabulis indeliiciis habuerunt, penitus suppressit, siquidem testimonia clarissima adsunt Comitiorum habitorum, bellorum decretorum, legum litarum & mutatarum, divisionis factæ inter filios Caroli M. Idem continuatum fuit sub Ludovico Pio, conf. Celeb. Koppius b).

235. Post obitum Ludovici Pii, Lotharius filius natur maximus, paterna divisione non contentus, bello atroci ansam dedit, pactis Verdunenlibus anno 843. ira composito, ut Lotharius cum dignitate Imperatoria Italiam, mediam partem Franciæ inter Rhenum, Mosam, Scaldim, Rhodanum & Visam, a nomine ipsius dictam Lotharingiam, Ludovicus Germanicus, Germaniam integram ultra Rhenum, & citra Rhenum Nemetum, Vangium & Moguntiam, civitates pagosque propter vini copiam, Carolus Calvus autem Galliam acciperet, hoc pacto Germania a Francis separata, peculiare jus publicum accepit, conf. Celeb. Koppius c)

236. Ludovicus Germanicus deinde libertati Statuum consultaturus anno 860 per Foedus Confluentanum cum Carolo Calvo, & nepotibus ex fratre Lothario, Ludovico II. Imperatore, Lothario Rege Lotharingiæ & Carolo Rege Provinciæ, potestatem regiam ad Statuum Ecclesiasticorum & Secularium commune consilium & consensum adstrinxit, idque capitulari Ludovici Germanici cum Fratre Carolo Calvo in conventu Thurisiaco anno 865. confirmavit, conf. Ptefinger d)

237.

b) in Historia Juris parte 6. thes. I. Epocha 2.

c) loc. citato thes. 5.

d) ad vitriarium tom. I. pag. 59.

237. Otto Magnus initium dedit Juri publico Romano-Germanico, siquidem contra Tyrannidem Berengarii & Adelberti a Pontifice Johanne XII. in auxilium vocatus, non solum anno 962. suppressis Tyrannis Romæ Imperator & Augustus vocatus, sed & in Synodo Romana anno 964. omni clero & populo Romano consentiente ipsi ejusque successoribus, Regibus Germaniæ facultatem dedit, sibi non solum Successorem eligendi, quam summæ sedis Pontificem ordinandi, atque ut sit Rex & patricius Romanorum, pactum hoc in medium profert Schilterus e) vigore illius Imperium Romanum nexu perpetuo cum Germania junctum.

238. Sub Henrico IV. Imperatore, turbata admodum fuit respublica Germanica, siquidem educationem illius Status matri eripuerunt, continuos tumultus excitarunt, coram Pontifice accusaverunt, tandemque plane Regno exuerunt, vid. Schubart f) Nec melior fuit ipsius fortuna in Italia, ubi Gregorius VII. ipsum Romam in jus vocavit, sacris ipsi interdixit, fidemque Statuum ipsi datam laxavit, pœnitentiamque ipsi imposuit conf. Lambertus Schafnaburgensis g) ex hoc tempore etiam legati obedientiæ Romam missi, originem ceperunt, de quibus erudire egit Ill. Buderus h)

239. Successor Henricus V. inita 1122. in comitiis Wormatiensibus solenni transactione cum Pontifice Calixto II. investituram Episcoporum per annulum & baculum Pontifici concessit, reservata sibi suisque successoribus, investitura per sceptrum, vide sis Spenerum i) accedente interregno quod medio seculi 13. contigit, & per annos viginti & quod

e) in Institut. jur. publ. tom. 2. pag. 80.

f) in Henrico IV. Imp. exemplo turbatæ reipublicæ

g) ad annum 1076. pag. 523.

h) de legatis obedientiæ Romam missis cap. I. §. 8. seq.

i) in Historia Germ. lib. 5. cap. 5. §. 6. seq.

excedit, duravit, miserrima reipublicæ nostræ facies orta est, quam doctè depictam dedit Hoffmannus k)

240. Finito tamen interregno anno 1273. electus est in Regem Romanorum Rudolphus Habsburgicus, qui pacis publicæ restauratorem justitiæque instauratorem strenuum egit, juraque vicariatus Imperii ex antiquo jure Comiti Palatino tribuit, docente Leibnitio l) Sub Ludovico Bavaro anno 1338 habitis comitiis Francofurti unione electorali sapius deinde renovata majestas Imperii contra Pontificem defensa, conf. Gundling m)

241. Sub Carolo IV. Imperatore certiora tandemprehendimus juris publici Romano-Germanici monumenta, defuerunt enim huc usque leges de statu publico latæ, quæ nobis ex hoc demum tempore sistuntur. Hic enim Imperator jura Electorum extra omnem controversiam positurus, illorumque officia & Imperii vicariorum definiturus, sanctionem illam pragmaticam, quam Auream Bullam vocant, in Comitiis tum Norinbergenfibus, tum Metensibus anno 1356. publicavit, quæ hodie legum Imperii fundamentalium prima & antiquissima est, conf. Thulemarius n)

242. Filius Caroli IV. Wenceslaus circuloꝝ Imperii prima jecit fundamenta, teste Treuero o) Rupertus Palatinus primus Electoribus certas leges observandas promissit, posterioribus Capitulationibus ansam dantes, conf. Struvius p) Sigismundus Concilium Constantiense convocavit, Statuum Germaniæ gravamina audivit, idque effecit, ut Martinus

k) in Diff. de jure publico quod in S. R. J. interr. magn. temp. obtinuit.

l) in Codice jur. gent. diplomat. tom. 2. parte 2. n. 10. pag. 102.

m) de causis & origine unionis Electoralis §. 60.

n) de Bullis cap. 6. & 7.

o) in Bericht von Gelegenheit und Ursprung derer Reichs-Trayse cap. 3.

p) in Historia Juris cap. 10. §. 18.

tinus V. Pontifex cum Natione Germanica ad 5. annos transactionem iniret, de numero & qualitate Canonicorum, annatis, dispensationibus, indulgentiis. Præterea etiam Concilium Basileense convocavit, Electorum prerogativas renovata unione Electorali firmavit; insignia Imperii Norimbergam transferri jussit, tandemque occasione expeditionum bellicarum contra Hussitas, in Bohemia, primam Matriculæ Imperii dedit originem anno 1438 in Comitibus Norimbergensibus, secundum communem denarium erectæ. Aquilæ quoque bicipitis origo huic Imperatori a nonnullis adscribitur conf. Celeb. Koppius q) & Spenerus, r)

243. Albertus II. in Comitibus Norimbergensibus anno 1438. habitis Austregas legales constituit, Imperium, exceptis terris Bohemicis & Austriacis in 4. circulos divisit, conf. Schilter s) Successor illius Fridericus III. anno 1442. consensu Statuum Reformationem edidit t) nec minus cum Nicolao V. anno 1448. concordata nationis Germaniæ in recentioribus capitulationibus salvis Statuum Augustanæ Confessionis juribus, confirmata, iniit, atque sub eo fœdere Suevico, fundamenta pacis publicæ jacta, teste Koppio u)

244. Si quis alius Imperatorum, certe Maximilianus optime de Imperio nostro Romano-Germanico ejusque politia in meliorem statum reducta, meritis est, siquidem cum Statibus Imperii anno 1495. in Comitibus Wormatiensibus pacem publicam, in perpetuum valituram, interdictis sub pœna banni Imperii omnibus diffidationibus, stabilivit; edira

q) in Historia Juris parte 6. thes. 7. Epocha 6.

r) in Hist. Germ. tom. 2. lib. 2. cap. 6. §. 2.

s) in Institut. jur. publ. tom. 2. titulo 19. pag. 339. seq.

t) quæ legitur in corpore Recessuum Imperii.

u) in Historia Juris parte 6. thes. 9. Epocha 6.

constitutione des Königlischen Land-Friedens. x) In iisdem quoque Comitiiis Judicium Camerale distinctam formam a Judicio Aulico habens, instituit, norma peculiari huic iudicio data. y) Præterea loco Regimenti Imperii a Statibus in istis comitiis propositi, addidit constitutionem, quam vocavit: *Handhabung des Friedens, Rechts und der Ordnung.* z) Quo etiam in promptu sint subsidia sustentando Judicio Camerali & gerendis bellis cum hostibus Imperii sufficientia, singularem constitutionem de communi denario cum consensu Statuum publicavit. aa) Fœdusque Suevicum in triennium prorogavit, causas indicante Müllero bb) Anno 1500. ordinationem regimenti edidit, cc) tandemque 1512. dd) Imperium in 10. Circulos divisit.

245. Carolus V. Imperatoriam dignitatem adeptus, certis conditionibus in peculiari Capitulatione præscriptis juramentoque confirmatis, originem dedit mori, ut Imperium posthæc nulli Imperatori demandaretur, nisi addita Capitulatione, quo ipso prærogativa Electorum firmiori talo stare cepit ee) primus se Imperatorem Romanum nominavit, non expectata corona Romana ff) novam matriculam Imperii anno 1521. secundum expeditionem Romanam produxit, gg) ordinationem Regimenti publicavit hh) ac in ejus deinde locum

-
- x) quæ deprehenditur in corpore Recessuum Imperii.
 - y) pariter in dicto corpore deprehendenda.
 - z) in corpore Recessuum Imperii.
 - aa) in corpore Recessuum Imp.
 - bb) in Reichs Tagß Theatro sub Maximiliano I. 2te Vorstell. cap. 48.
 - cc) insertam corpori Recessuum.
 - dd) quæ deprehenditur in corpore Recessuum Imperii.
 - ee) capitulat. Caroli V. Art. 4. 5. 7. 9. 10. 11. seq.
 - ff) probant hoc ipsius constitutiones ab anno 1521-1530.
 - gg) Rec. Imp. de anno 1521. §. 31. & 35.
 - hh) Capitulat. Caroli V. Art. 3.

locum conventus Deputatorum Imperii surrogavit, conf. Struvius ii) novam ordinationem Cameralem publicavit, kk) visitationes Camerales annuas instituit ll) pleniorum 1555. ordinationem Cameralem publicavit, mm)

246. In Ecclesiasticis quoque varia, quæ Statum publicum concernunt, sub hoc Imperatore gesta sunt, occasione enim Reformationis, Edictum Wormatiense, Norimbergenſe & conſuſum Spirenſe 1529. prodiit, quibus ſe Proteſtantes oppoſuerunt, nomen hoc exinde adepti, 1530. exhibitæ fuit Auguſtana Confefſio, iſtum a Proteſtantibus fœdus Smalcaldicum, 1532. prima pax religionis ab ipſis obtenta 1548. ab Imperatore formulæ religionis interimiftica propoſita, anno 1552. cum Proteſtantibus pax Paſſavienſis iſta, tandemque 1555. pax religioſa obtenta, inſerto tamen reſervato eccleſiaſtico, vid. Sleidanus nn)

246. Ferdinandus I. anno 1559. in meliorem formam rededit Judicium Imperii Auſticum, conf. Uffeubach oo) Maximilianus II. anno 1576. comitia Ratiſbonæ habuit, quæ originem dederunt votis Comitum curiatis in comitiis, teſte Koppio pp) Sub Rudolpho II. 1610. duo fœdera ſunt iſta a Proteſtantibus unio, a Catholicis vero Liga, Mathia regnante Capitulationibus inſeri cepit, ut novus Imperator acta vicariorum durante interregno confirmaret. qq) Sub Ferdinando II. bellum tricennale exarſit. Ferdinandus II. quoque 1629. publicavit Edictum reſtitutorium in quo reſtitutionem bonorum eccleſiaſticorum poſt transactionem Paſſavi-

ii) in corpore juris publici cap. . . §. 59.

kk) quæ continetur in corpore Reſſ. Imp.

ll) ord. cam. de anno 1521. Art. 5.

mm) quæ continetur in corpore Rec. Imp.

nn) de Statu Religionis.

oo) de conſil. Imp. Aul. in Mantiffa pag. 5. ſeq.

pp) in Diſcours von denen Reichs Grafflichen votis curiatis §. 6. ſeq.

qq) Capitulation Mathiæ Art. 36. 37.

viensem occupatorum, Protestantibus injunxit. Sancita quoque eodem regnante 1635: pax Pragensis.

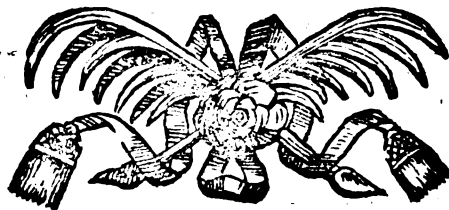
247. Ferdinando III. regnante, bellum tricennale pace Westphalica 1648. Monasterii cum Gallis & Osnabrugæ cum Suecis inita, compositum, juriq; publico hac pace nova forma est data, ab hoc etiam tempore Comitata corporis Evangelici frequentiore & certiore usum adepta sunt, teste Treuero rr) Eodem regnante Recessus Imperii novissimus 1654. prodiit, in quo ordo procedendi in summis Imperii tribunalibus correctus. conf. Textor ss)

248. Regnante Leopoldo, Rhenanum foedus sancitum, ut securitati publicæ prospiciatur, conf. Koppius tt) obortumque postea bellum contra Turcas occasionem præbuit huic Imperatori Comitata perpetua 1663. indicendi, 1679. pax Noviomagensis 1697. autem Ryswicensis composita, atque huic clausula Artic. 4. inserta Protestantibus invisâ fuit. Sub Josepho Pax Badensis 1714. inita. Sub Carolo VI. Sanctio Pragmatica ab Imperatore & exteris confirmata, pax Vindobonensis 1735. sancita, ac tandem 1748. pax Aquisgranensis Imperium nostrum variis turbis, post obitum Caroli VI. distentum, iterum pacatum reddidit, quo in statu, ut in omne ævum perduret, omnis Germania merito precatur.

rr) de comitiis corporis Evangelici.

ss) ad Rec. Imp. novissimum.

tt) in tractatu von der Association derer vordern Reichs-Crayse parte 1. §. 10.

INDEX RERUM ET VERBORUM.

Numerus paragraphum, non paginam designat.

A cademiæ per Seecula XIV. XV. in Germania condita, occasionem dederunt	tulis extra-ordinariis adauxit	222
Juri Romano in Germaniam introducendo 162. 163. 164. 165	Augustina Confessio	246
Accursius præcipuus Juris Justiniani Glossator 1150	Augustus, qua ratione Romanis leges dederit	28. 29
Adiles curules apud Romanos 22	Aurea Bulla, inter leges Imperii fundamentales, prima & antiquissima est	241
Eorum Edicta ibid.	Austregarum legalium prima Initia	243
Ælianum Jus apud Romanos 14	B.	
Alemannici Juris Feudalis collectio, quemnam habuerit Auctorem 230	Badensis pax	248
Alemannica lex 82	Baraterius Bartholomæus reformationem Juris Feudalis Longobardici instituit	222
Ansegisi collectio Capitularium 84. 205	Basileense Concilium ab Imperatore Sigismundo convocatum	242.
Anselmi Corpus Canoniarum sententiarum 207	Basilicæ libri	70
Appellationes a Curii feudalibus Statuum, ad summa Imperii tribunalia, neglecti Juris Feudalis Germanici causa 231	Bavarici Juris Feudalis collectio	230
Aquila biceps, quoad originem Imperatori Sigismundo ascribitur 242	Bella in Comitibus veterum Germanorum decreta	233
Archi-officiorum origo 224. 225	Bellum tricennale, ejus initia	246
Ardizone de Jacobus, Jus Feudale Longobardicum Capi-	Benedictus Levita collectio-nem Capitularium adornavit	84
	Beneficii de, Autor vetus	228
	Bernardus Circa, primus Decretalium collector	209
	Beneventanus Petrus tertius Decretalium collector ibid.	

K

Bojo-

INDEX

Bojoariorum lex	84	Codex Ecclesiae orientalis	204
Burchardus Wormatiensis Epi- scopus, collegit volumen Canonum	207	Codex Justinianus, vid Justi- nianus - - Repetitae praele- ctionis ibid.	
Burgundionum lex	82	Comites, vota curiata in comi- tiis hodie solum habent	246
C.		Comitia veterum Germano- rum	233- 234
Cameralia iudicia Imperii in- stitutum	244	Comitia corporis Evangelici	247
Canones, in primis Christiani- fimi seculis tribus ignoran- tur	201	Comitia perpetua	248
Eorum usus seculo IV. cor- pit 202: Apostolici incertae ac dubiae auctoritatis	201	Concilia seculo IV. frequentio- ra facta sunt	202
Capitularia Caroli Magni	83	- Universalia, Nicænum, Constantinopolitanum ibid.	
Capitulationes, sub Imperatore Carolo V. ab Electoribus praescribi ceperunt	245	- Ephesinum & Chalcedo- nense	203
Carolingi Imperatores longo- bardorum leges beneficia- rias passim auxerunt & cor- rexerunt	218	Concordata Nationis Germa- nicæ	243
Carolus Magnus, Ecclesiarum occidentalium maximam cu- ram egit	250	Confluentanum foedus	236
Circuli Imperii primitus a Wenceslao instituti	242	Confederata Christianorum disciplina	200
A Maximiliano I. in or- dinem redacti	244	Conradus Salicus vasallus jus hereditarium concessit in feuda	225
Clauſula Art. IV. Pacis Ryswi- censis	248	Constantiense Concilium a Si- gismundo convocatum	242
Clementinarum collectio, quando facta & publicata	211	Constantinus Magnus ansam dedit mutandae disciplinae Ecclesiasticae	202
Codex Canonum Ecclesiae ori- entalis	202	Constitutio Criminalis Caroli- na auctoritatem Juris Roma- ni adjuvit	173
Codex Canonum Ecclesiae uni- versae	203	Constitutiones Principum ab Hadriani temporibus factae	98
		Conventus Deputatorum Im- pe-	

RERUM ET VERBORUM,

perii	245	Edictum perpetuum	36. 37
Corpus Canoniarum sententiarum vid. Anselmus		Edictum Norimbergense	249
Cresconius Breviarium Canonum & Concordiam Canonum edidit	204	- - restitutorium	246
Curiae Imperii feudalis decreta, post introductum Jus Romanum & feudale Longobardicum	230	- - Wormatiense	216
		Electoralis collegii prerogativa sub Carolo IV. lege publica definita	241
		Expeditione Romana, ad quam matricula Imperii facta	245
		Extravagantes Constitutiones	217
			217
		Extravagantes Communes	ibid.
D.			
Decemviri legum condendarum causa creati	5.	F.	
Decretalium sexta collectio pars Corporis Juris Canonici	210	Feuda non fuerunt hereditaria sub Imperatoribus Carolingicis	218
- - Ejus autor Raymundus depenna forti	ibid.	Feudorum origo, incerta est	216
- - Sextus liber	211	Flavianum Jus civile apud Romanos	13
- - Septimus liber	213	Franciae a Germania & Lotharingia separatae initium	235
Decretistarum & Legistarum factiones	145	Francici Juris Feudalis compilatio	230
Deus dedit, ejusque collectio Canonum	207	Francicum Imperium a filiis Ludovici Pii in tres partes divisum	235
Dictatus Gregorii VII. ibid.		Fridericus Barbarossa Imperator, studium Juris Justiniani promovit in Italia	132
Diffidationes prohibita	244	- - In Campis Roncaliis varias leges dedit Longobardis	220
Digesta, vid Justinianus.		- - Eidem adfuerunt in hisce Comitibus Consules Mediolanenses Obertus de Or-	
Dionysii Exigui Codex	203		
Disputatio fori apud Romanos	9		
Doctores utriusque Juris post Reformationem adhuc in Academiis Protestantium creati sunt	215		
E.			
Edicta Praetorum apud Romanos	19. 20		

INDEX

- to & Gerardus Niger 221
- Juri Justiniano nec non Legistis favet, & quare 133. 134. 135. 136. 137
 - Fulgentii Ferrandi Breviatio Canonum 204
- G.**
- Germani**, quam plurimis virtutibus aliis Gentibus antecessuerunt 78
- plus valebant apud ipsos boni mores, quam alibi bonæ leges ibid.
 - Abhorrerunt jam olim a trietis & cavillationibus Romani Juris 79
 - Sævitia illorum in Romanos causarum patronos ibid.
 - Quando legibus scriptis uti coeperint 82
 - A Carolo Magno tum novas leges datas, tum novis Capitulis & Capitularibus emendatas, & ad statum Imperii istius temporis accommodatas, acceperunt 83
 - Libertatem acceptissimam habuerunt 233
 - Germaniæ a Franciæ separatæ initium 235
 - Gibellini & Guelfi, orta inter utrosque dissidia 145. seq.
 - Glossatores Juris Romani 126. seq.
 - Gratiani Decretum 208
 - Emendatio Decreti ibid.
- Publica autoritate non gaudet ibid.
 - Gravamina Nationis Germanicæ a Sigismundo audita 242
 - Gregorianus Codex e Constitutionibus Principum collectus 39
 - Gregorius VII. vid. Hildebrandus.
 - Guelfi, vid. Gibellini
- H.**
- Hermogenianus Codex e Constitutionibus Principum collectus 39
 - Hildebrandus autoritatem Pontificiam promovit 207
 - Hugolinus, Autor collectionis Juris Feudalis Longobardici, Corpori Juris civilis adjectæ 221
- I.**
- Imperium Romanum nexu perpetuo cum Germania junctum 237
 - Insignia Imperii sub Sigismundo Norinbergam translata 242
 - Institutiones, vid. Justinianus
 - Interim 246
 - Interpretatio prudentum apud Romanos 9
 - Interregnum, quando 239. 240
 - Investitura per Annulum & Baculum transactione Henrici V. cum Papa Calixto II. inita, sedi Romanæ concessa 1a

sa	239	Juris Romani usus a Maximi-	
- . per Sceptra Impera-		liano I. dicitur introductus	169
tori reservata ibid.			
Johannes Gallensis secundus		Jurisprudencia media apud Ro-	
Decretalium collector	209	manos	9
	10.	Jus Alemannicum provinciale,	
Johannis Scholastici collectio		vid. Speculum Suevicum	
Canonum	204	Jus Feudale Bavaricum, non	
Ejusdem Nomocanon ibid.		amplius extat	230
Johannis XXII. papæ publica-		Jus Canonicum, quemnam	
tio Clementinarum	211	usum & autoritatem retinu-	
Irnerius primus Juris Romani		erit, post Reformationem	
Doctor in Academia Bono-		in Germania	215
nienfis	122	Jus Feudale Germanicum	214.
- - Lucerna Juris appellatus	126		seq.
- - Scholia primus edidit		- - Causæ neglecti hujus Ju-	
	127	ris variæ	232
- - Authenticas Codici infe-		- - Studium illius tempori-	
ruisse dicitur	128	bus novissimis renovatum	
- - Quatuor alios Juris in-		ibid.	
terpretes assumsit	129	Jus Feudale Longobardicum,	
Isidori Mercatoris vel peccato-		hujus collectio, & quidem	
ris collectio Canonum	206	ea, quæ ab Oberto de Orto	
Judicium Camerale a Maximi-		& Gerardo Nigro facta est,	
liano I. institutum	244	ad tempora nostra non per-	
- - A Carolo V. correctum		venit	211
	245	- - collectio ejus Corpori	
Judicium Imperiale Aulicum		Juris Civilis adjuncta, autorem	
a Ferdinando I. in meliorem		habet Hugolinum Jctum	
ordinem redactum	246.	Bononiensem ibid.	
Judicia Germanorum quæ	93.	- - vocatur collatio 10 ibid.	
	seq.	- - Ejus Capitula extraor-	
Julius Cæsar legum Juliarum		dinaria adjuncta a Jacobo de	
autor	28	Ardizone	222
Jureconsulti Juris Feudalis		Jus publicum Germanicum,	
Germanici neglecti causa		quamdiu fuerit vagum	233
	232	- - Pactis Verdunensibus	
			pecu-

peculiare factum est	235	- - Bojoariorum ibid.	
- - Romano - Germanicum		- - Burgundionum ibid.	
sub Ottone M. coepit	237	- - Ripuariorum ibid.	
- - Sub Carolo IV. certiora		- - Salica ibid.	
illius fundamenta deprehen-		- - Gothorum aliorumque	
dimus	241	ibid.	
Jus Saxonicum provinciale,		Lex regia sub Augusto lata	27
vid. Speculum Suevicum		Liga	246
Justinianus, Jus Romanum		Longobardorum leges feuda-	
emendavit	42	les auxit Carolus M.	218
- - Ejusdem Codex Justini-		Lotharius Saxo, Imperator,	
aneus	44	num pristinam Juris Roma-	
- - Digesta sive Pandectæ		ni autoritatem restituerit in	
	45	Germania	117. seq.
- - Quinquaginta Decisio-		- - varias dedit leges feu-	
nes	57	dales Longobardis in Cam-	
- - Institutiones	51. seq.	pis Roncalicis	220
- - Codex repetitæ præle-		Lotharingæ regni initium	235
ctionis	56	Lubecense jus	197
- - Ejus Corpus Juris, quæ		Ludovicus Pius curam ecclesi-	
fata habuerit in occidente		arum habuit	205
	113. seq.	Lutherus Jus Canonicum con-	
Ivo Carnutenfis Collectionem		cremavit	215
Canonum edidit	207		
L.		M.	
Lancellotti Institutiones Juris		Mareschalli officium, vid. Ar-	
Canonici	212	chi officia	
Legati obedientiæ Imperato-		Martini Bracharenfis collectio	
rum Roman missi	238	Canonum	204
Leges duodecim Tabularum		Matricula Imperii secundum	
apud Romanos	5	communem denarium	242
- - Earum conditio	6. 7. 8	- - Secundum expeditio-	
Legis actiones apud Romanos		nem Romanam	245
	10. 11. 12	Maximilianus I. Juri Romano	
Legistarum & Decretistarum		in Germania dedit autorita-	
factiones	145	tem	169
Lex Alemannorum	82	Miles mercenarius neglecti Ju-	
		ris Feudalis Germanici cau-	
		sa	

RERUM ET VERBORUM.

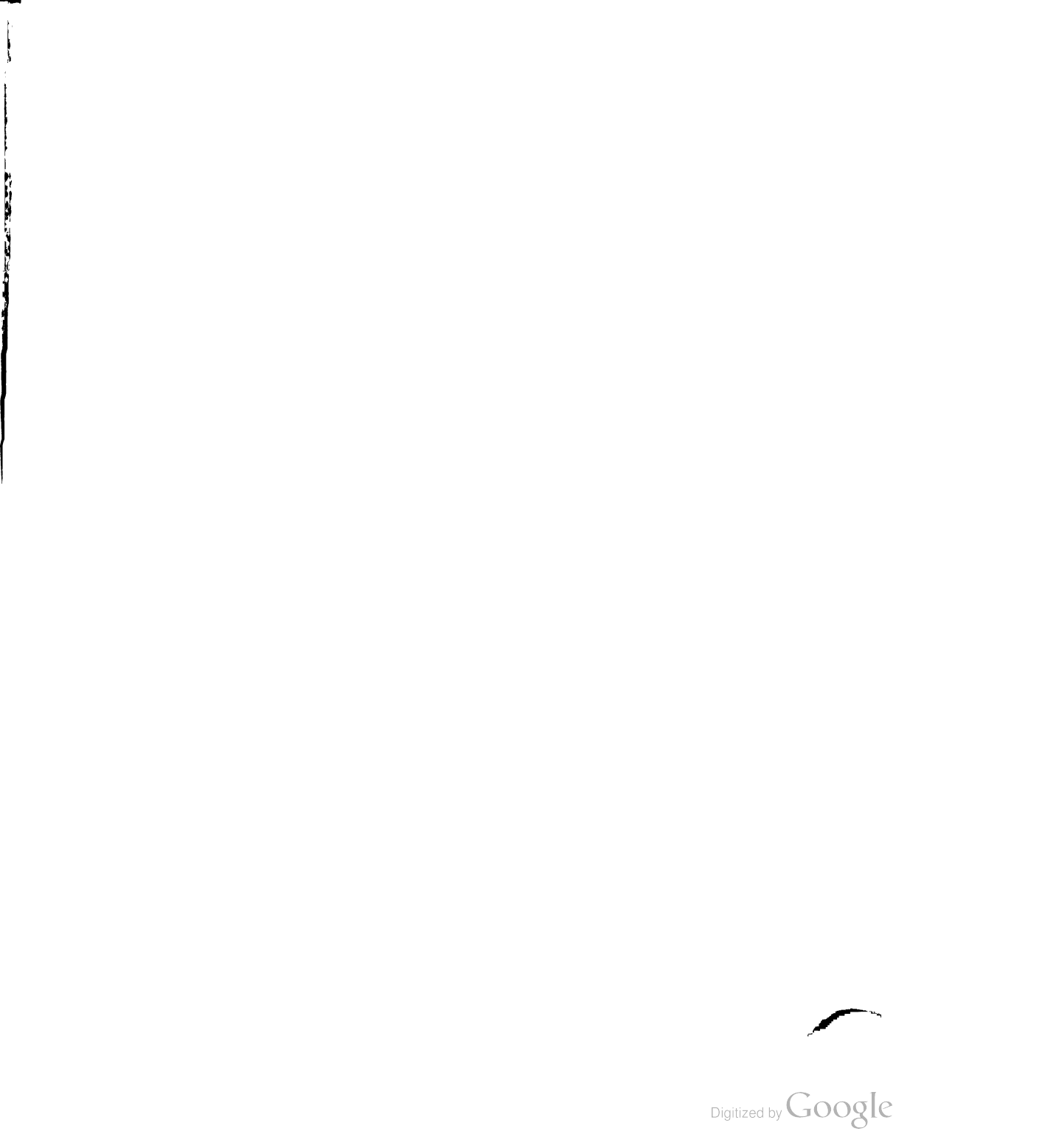
fa	232	Pisani invenisse dicuntur Amal-	
Mincuccius de prato veteri		phi Pandectas	121
Hugolini collectionem Juris		Plebiscita apud Romanos	15.
Feudalis Longobardici in			16. 17
meliozem ordinem redegit		Pontifex Henricum IV. facris	
	222	privet	238
N.		Prætoris Romani origo	18. 19.
Nicænum Concilium, vid. Con-			20. 21.
cilia		Proculianorum Secta apud Ro-	
Nomocanon, vid. Ioannes Scho-		manos	35.
lasticus		Protestantium nomen unde	
Nomocanon Photii	20	ortum	246
Novellæ	66. 67. 68	R.	
Noviomagensis pax	248	Raymundus de penna forti sex-	
Numa Pompilius leges tulit		tæ collectionis Decretalium	
circa religionem & jus di-		antor	210
vinum	2	Recessus Imperii novissimus	
O.		ordinem procedendi in sum-	
Obedientiæ legati Imperato-		mis Imperii Dicasteriis cor-	
rum Romam missi	238	rexit	247
Officia aulica vid. Archi-officia		Reges Germanorum veterum	
Ordinatio Regimenti	244	in comitiis electi	233
P.		Suadendi solummodo	
Palex	208	potestate gaudebant ibid.	
Pandectæ, vid. Iustinianus		Regiæ leges apud Romanos r.	
Papiniani autoritas, præ reli-			2. 3.
quis Ictis	41	Regimentum Imperii	244
Patricios inter & plebem apud		Reginonis Disciplina ecclesiasti-	
Romanos, variæ dissensiones		ca	206
	10. seq.	Regulæ Cancellariæ	214
Patricius Romanorum Otto		Rhenanum foedus	248
Magnus renunciatus	237	Reservatum ecclesiasticum pa-	
Pax Passaviensis	246	ci religiosæ adjectum	246
Pax Pragensis	246	Responsa prudentum apud	
Pax publica restaurata	244	Romanos	32. 33
Pax religiosa prima	246	Diversæ inde sectæ na-	
Secunda & plenior ibid.		tæ	34
			Ro-

INDEX RERUM ET VERBORUM.

Romanus populus ejectis Regibus incerto jure utebatur 3	Theodosius junior Codicem Theodosianum confecit 40
Romulus & Romanus populus ab initio sine lege & jure certo vivebat 1	- - Autoritatem de jure respondendi restrinxit 41
Aucta postea civitate leges curiatae dedit ibid.	Transactio Passaviensis 246
Roncalii campi 220	Tribonianus 43
Ryfwicensis pax ejusque Articuli IV. clausula 248	Tribuni plebis, quid 45
S.	Tharissiacus conventus 236
Sabinianorum secta apud Romanos 35	U.
Salica lex 82	Unio Protestantium 245
Sanctio pragmatica 248	Unio Electoralis 240. 242
Saxonici Juris Feudalis compilatio autorem habuit Episcopum de Repko 230	V.
Saxonibus leges tulit Carolus Magnus 83	Varus, Quintilius trucidatus a Germanis, & quare 79
Scabini Magdeburgenses 108	Verdunensis pacta Germaniae dederunt jus publicum peculiare 235
Sectae Ictorum 134. seq.	Vexillo beneficia majora collata 225
Senatus consulta apud Romanos 30. 31	Vicariorum acta novus Imperator confirmat 246
Servius Tullius praecipuus legum Romanarum Sanctorum 2	Vicariatus jura Rudolphus Habsburgicus Comiti Palatino tribuit 240
- - Leges tulit quibus etiam Reges obtemperarent ibid.	Vindobonensis pax 248
Smalcaldicum foedus 246	Visitationes Camerales annuae a Carolo V. institutae 245
Speculum Saxonicum 101	Vota Comitum curiata, eorumque initia 246
Speculum Suevicum 111	W.
Suevicum foedus 243	Westrogothorum lex 82
T.	Westphalica pax 247
Tancredus Bononiensis 209	Weichbildum Magdeburgense 108

INDEX RERUM ET VERBORUM.

Romanus populus ejectis Regibus incerto jure utebatur 3	Theodosius junior Codicem Theodosianum confecit 40
Romulus & Romanus populus ab initio sine lege & jure certo vivebat 1	- - - Autoritatem de jure respondendi restrinxit 41
Aucta postea civitate leges curiatae dedit ibid.	Transactio Passavienfis 246
Roncalii campi 220	Tribonianus 43
Ryfwicensis pax ejusque Articuli IV. clausula 248	Tribuni plebis, quid 15
S.	Tharissiacus conventus 236
Sabinianorum secta apud Romanos 35	U.
Salica lex 82	Unio Protestantium 245
Sanctio pragmatica 248	Unio Electoralis 240. 242
Saxonici Iuris Feudalis compilatio autorem habuit Epikonem de Repko 230	V.
Saxonibus leges tulit Carolus Magnus 83	Varus, Quintilius trucidatus a Germanis, & quare 79
Scabini Magdeburgenses 108	Verdunensis pacta Germaniae dederunt jus publicum peculiare 235
Sectae Ictorum 134. seq.	Vexillo beneficia majora collata 225
Senatus consulta apud Romanos 30. 31	Vicariorum acta novus Imperator confirmat 246
Servius Tullius praecipuus legum Romanarum Sanctorum 2	Vicariatus jura Rudolphus Habsburgicus Comiti Palatino tribuit 240
- - - Leges tulit quibus etiam Reges obtemperarent ibid.	Vindobonensis pax 248
Smalcaldicum foedus 246	Visitationes Camerales annuae a Carolo V. institutae 245
Speculum Saxonicum 101	Vota Comitum curiata, eorumque initia 246
Speculum Suevicum 111	W.
Suevicum foedus 243	Westrogothorum lex 82
T.	Westphalica pax 247
Tancredus Bononiensis 209	Weichbildum Magdeburgense 108

INDEX RERUM ET VERBORUM.

Romanus populus ejectis Regibus incerto jure utebatur?		Theodosius junior Codicem Theodosianum confecit	40
Romulus & Romanus populus ab initio sine lege & jure certo vivebat	I	- - - Autoritatem de jure respondendi restrinxit	41
Aucta postea civitate leges curiatis dedit ibid.		Transactio Passaviensis	246
Roncalii campi	220	Tribonianus	43
Ryfwicensis pax ejusque Articuli IV. clausula	248	Tribuni plebis, quid	15
S.		Thurissiacus conventus	236
Sabinianorum secta apud Romanos	35	U.	
Salica lex	82	Unio Protestantium	245
Sanctio pragmatica	248	Unio Electoralis	240. 242
Saxonici Iuris Feudalis compilatio autorem habuit Epikonem de Repko	230	V.	
Saxonibus leges tulit Carolus Magnus	83	Varus, Quintilius trucidatus a Germanis, & quare	79
Scabini Magdeburgenses	108	Verdunensis pacta Germaniae dederunt jus publicum peculiare	235
Sectæ Ictorum	134. seq.	Vexillo beneficia majora collata	225
Senatus consulta apud Romanos	30. 31	Vicariorum acta novus Imperator confirmat	246
Servius Tullius præcipuus legum Romanarum Sanctorum	2	Vicariatus jura Rudolphus Habsburgicus Comiti Palatino tribuit	240
- - - Leges tulit quibus etiam Reges obtemperarent ibid.		Vindobonensis pax	248
Snalcaldicum foedus	246	Visitationes Camerales annuæ a Carolo V. institutæ	245
Speculum Saxonicum	101	Vota Comitum curiata, eorumque initia	246
Speculum Suevicum	111	W.	
Suevicum foedus	243	Westrogothorum lex	82
T.		Westphalica pax	247
Tancredus Bononiensis	209	Weichbildum Magdeburgense	108

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

INDEX RERUM ET VERBORUM.

Romanus populus ejectis Regibus incerto jure utebatur	3	Theodosius junior Codicem Theodosianum confecit	40
Romulus & Romanus populus ab initio sine lege & jure certo vivebat	I	- - - - - Autoritatem de jure respondendi restrinxit	41
Aucta postea civitate leges curiatis dedit ibid.		Transactio Passaviensis	246
Roncalii campi	220	Tribonianus	43
Ryfwicensis pax ejusque Articuli IV. clausula	248	Tribuni plebis, quid	15
S.		Tharissiacas conventus	236
Sabinianorum secta apud Romanos	35	U.	
Salica lex	82	Unio Protestantium	245
Sanctio pragmatica	248	Unio Electoralis	240. 242
Saxonici Iuris Feudalis compilatio autorem habuit Epikonem de Repko	210	V.	
Saxonibus leges tulit Carolus Magnus	83	Varus, Quintilius trucidatus a Germanis, & quare	79
Scabini Magdeburgenses	108	Verdunensia pacta Germaniae dederunt jus publicum peculiare	235
Sectae Ictorum	134. seq.	Vexillo beneficia majora collata	225
Senatus consulta apud Romanos	30. 31	Vicariorum acta novus Imperator confirmat	246
Servius Tullius praecipuus legum Romanarum Sanctorum	2	Vicariatus jura Rudolphus Habsburgicus Comiti Palatino tribuit	240
- - - - - Leges tulit quibus etiam Reges obtemperarent ibid.		Vindobonensis pax	248
Smalcaldicum foedus	246	Visitationes Camerales annuae a Carolo V. institutae	245
Speculum Saxonicum	101	Vota Comitum curiata, eorumque initia	246
Speculum Suevicum	111	W.	
Suevicum foedus	243	Westrogothorum lex	82
T.		Westphalica pax	247
Tancredus Bononiensis	209	Weichbildum Magdeburgense	108